

ЗАКОН УКРАЇНИ

Про державну політику перехідного періоду

Цей Закон визначає державну політику перехідного періоду — комплекс заходів із подолання наслідків міжнародного збройного конфлікту Російської Федерації та України, а також тимчасової окупації Російською Федерацією окремих районів Донецької та Луганської областей, Автономної Республіки Крим та міста Севастополя, реінтеграції деокупованих територій та розбудови сталого миру.

Розділ I ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Глава 1. ОСНОВНІ ПОЛОЖЕННЯ

Стаття 1. Визначення термінів

1. У цьому Законі наведені нижче терміни вживаються в такому значенні:

1) перехідний період — період часу, протягом якого реалізується державна політика, спрямована на відновлення територіальної цілісності України в межах міжнародно визнаного державного кордону та забезпечення державного суверенітету України на тимчасово окупованих територіях, подолання наслідків збройної агресії Російської Федерації, реінтеграцію

деокупованих територій, відновлення на них конституційного ладу України та розбудова сталого миру;

2) конфліктний період — частина перехідного періоду, впродовж якої тривають заходи з відновлення територіальної цілісності України в межах міжнародно визнаного державного кордону та забезпечення державного суверенітету України на тимчасово окупованих територіях;

3) постконфліктний період — частина перехідного періоду, впродовж якої здійснюється державна політика, спрямована на подолання наслідків збройної агресії Російської Федерації та тимчасової окупації, реінтеграцію деокупованих територій, відновлення на них конституційного ладу України та розбудова сталого миру;

4) правосуддя перехідного періоду (перехідне правосуддя) — комплекс заходів, спрямованих на подолання наслідків порушень законності, прав і свобод людини і громадянина, спричинених збройною агресією Російської Федерації, включаючи їх відновлення та компенсацію завданої шкоди, та забезпечення підзвітності, справедливості та примирення;

5) конвалідація — визначена законом процедура визнання дійсності нікчемного правочину;

6) тимчасова окупація — дії держави-агресора, спрямовані на встановлення її окупаційними силами ефективного загального контролю над частиною території України, з подальшим встановленням окупаційних адміністрацій держави-окупанта;

7) окупаційні сили Російської Федерації — сили, які здійснювали або здійснюють тимчасову окупацію, до яких належать збройні формування Російської Федерації та сукупність осіб, які проходять військову службу у збройних формуваннях, органах правопорядку, органах державної безпеки, розвідувальних органах та інших органах, установах та організаціях сектору безпеки і оборони Російської Федерації, та осіб, які займають посади в зазначених державних органах Російської Федерації, або які діють за наказом таких осіб, а також представників іррегулярних незаконних збройних формувань, озброєних банд та груп найманців, які діють за наказом осіб, які займають посади в державних органах чи органах місцевого самоврядування Російської Федерації, або діють в інтересах цих органів;

8) окупаційні адміністрації Російської Федерації — сукупність державних органів і структур Російської Федерації, функціонально відповідальних за

управління тимчасово окупованими територіями, та підконтрольних Російській Федерації самопроголошених органів, які узурпували виконання владних повноважень на тимчасово окупованих територіях, в тому числі органи, організації, підприємства та установи, включаючи судові органи, нотаріуси та інших суб'єктів, які узурпували виконання функцій суб'єктів владних повноважень, виконання делегованих повноважень або надання адміністративних послуг;

9) політико-дипломатичні та санкційні заходи — комплекс заходів, спрямований на зміну політики чи діяльності держави-агресора, юридичних та фізичних осіб, інших суб'єктів, причетних до збройної агресії Російської Федерації та тимчасову окупацію, за допомогою яких держава реалізує невіддільне суверенне право на застосування вичерпних заходів реагування, спрямованих на протидію загрозам національним інтересам і національній безпеці, порушенням норм національного та міжнародного права;

10) територіальні громади на лінії розмежування — територіальні громади, перелік яких визначає Кабінет Міністрів України, які повністю або частково знаходяться в безпосередній близькості до лінії розмежування на території, яка не є тимчасово окупованою;

11) деокупація — комплекс заходів державної політики, наслідком яких є повна відсутність окупаційних сил Російської Федерації та встановлення стійкого загального ефективного контролю України на території, що була тимчасово окупована;

12) деокуповані території — території України, які перебували у статусі тимчасово окупованих територій, і на яких забезпечено державний суверенітет України та які визнано деокупованими в порядку, визначеному цим Законом;

13) реінтеграція деокупованих територій — комплекс заходів перехідного періоду, що включає подолання наслідків збройної агресії Російської Федерації, відновлення сталих економічних, соціальних та культурних зв'язків деокупованих територій з іншими територіями України, адаптацію населення деокупованих територій до мирного життя.

14) сталий мир — процес, що означає припинення військових дій та забезпечення гуманітарних потреб усіх верств населення, діяльність, спрямовану на запобігання спалаху, ескалації, продовження та повторення конфліктів, та перехід до відновлення, реконструкції та розвитку;

15) території пріоритетного розвитку — території України, на яких склалися несприятливі соціально-економічні умови внаслідок збройної агресії Російської Федерації та тимчасової окупації, і на яких запроваджується спеціальний режим економічної діяльності, пільгові митні, валютно-фінансові, податкові та інші умови економічної діяльності юридичних і фізичних осіб для залучення інвестицій, зокрема іноземних, та сприяння їм, активізації спільно з інвесторами підприємницької діяльності для нарощування експорту товарів і послуг, постачання на внутрішній ринок високоякісної продукції та послуг, залучення і впровадження нових технологій, ринкових методів господарювання, розвитку інфраструктури ринку, поліпшення використання природних і трудових ресурсів, прискорення соціально-економічного розвитку відповідних територій та України в цілому.

2. Інші терміни в цьому Законі вживаються у значенні, наведеному в інших законах України, якщо інше не передбачено цим Законом.

Стаття 2. Держава-агресор, держава-окупант

1. Російська Федерація — держава, яка здійснила та здійснює збройну агресію проти України, окупувала частину території України та є державою-агресором і державою-окупантом.

Примітка. Російська Федерація визнана державою-агресором Постановою Верховної Ради України від 27 січня 2015 року № 129-VIII «Про Звернення Верховної Ради України до Організації Об'єднаних Націй, Європейського Парламенту, Парламентської Асамблеї Ради Європи, Парламентської Асамблеї НАТО, Парламентської Асамблеї ОБСЄ, Парламентської Асамблеї ГУАМ, національних парламентів держав світу про визнання Російської Федерації державою-агресором».

2. Російська Федерація як держава-окупант відповідно до IV Гаазької конвенції про закони і звичаї війни на суходолі та додатка до неї: Положення про закони і звичаї війни на суходолі від 18 жовтня 1907 року, Женевської конвенції про захист цивільного населення під час війни від 12 серпня 1949 року та Додаткового протоколу до Женевських конвенцій від 12 серпня 1949 року, що стосується захисту жертв міжнародних збройних конфліктів (Протокол I), від 8 червня 1977 року несе відповідальність за порушення прав і свобод цивільного населення.

3. Відповідальність за матеріальну чи нематеріальну шкоду, завдану Україні, юридичним та фізичним особам внаслідок збройної агресії Російської Федерації, покладається на Російську Федерацію відповідно до принципів і норм міжнародного права.

4. Відповідальність за порушення гарантованих Конституцією та законами України, міжнародними договорами, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, прав і свобод людини і громадянина на тимчасово окупованих територіях покладається на Російську Федерацію як на державу-окупанта відповідно до принципів і норм міжнародного права.

5. Відшкодування матеріальної та моральної шкоди у випадках, передбачених частинами третьою, четвертою цієї статті, у повному обсязі покладається на Російську Федерацію як на державу-агресора та державу-окупанта.

6. Україна всіма можливими засобами сприятиме відшкодуванню матеріальної та моральної шкоди Російською Федерацією.

Стаття 3. Правові наслідки діяльності окупаційних сил та окупаційних адміністрацій Російської Федерації

1. Тимчасова окупація Російською Федерацією частини території України незалежно від її тривалості є незаконною і не створює для Російської Федерації жодних територіальних прав.

2. Діяльність окупаційних сил та окупаційних адміністрацій Російської Федерації, що суперечить нормам міжнародного права, є незаконною, а будь-який виданий у зв'язку з такою діяльністю акт є недійсним і не створює жодних правових наслідків, крім документів, що підтверджують факт народження або смерті особи, укладання шлюбу на тимчасово окупованих територіях, а також в інших випадках, передбачених цим Законом.

3. Нормативно-правові акти окупаційних сил та окупаційних адміністрацій Російської Федерації є нікчемними, не створюють жодних правових наслідків.

4. Нікчемність актів, визначених у частині третій цієї статті, не підлягає оскарженню та не може бути скасована.

5. Паспорт або інший проїзний документ особи, який був виданий окупаційними силами, окупаційними адміністраціями Російської Федерації, а також підрозділами органів держави-агресора, які причетні до примусового набуття громадянства держави-агресора та перелік яких визначає Кабінет Міністрів України, вважається недійсним та не дає права на в'їзд на тимчасово окуповані території та виїзд з них, а також та перетин державного кордону України.

6. Україна не несе відповідальності за незаконні дії Російської Федерації чи її окупаційних сил, окупаційних адміністрацій або за прийняті ними незаконні рішення.

7. Встановлення зв'язків та взаємодія органів державної влади України, їхніх посадових осіб з окупаційними силами та окупаційними адміністраціями Російської Федерації, їхніми посадовими особами допускається виключно з метою забезпечення національних інтересів України, захисту прав і свобод людини і громадянина, виконання міжнародних договорів, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, сприяння відновленню територіальної цілісності України в межах міжнародно визнаного державного кордону.

8. Не допускається встановлення зв'язків та взаємодія органів місцевого самоврядування, їхніх посадових осіб з окупаційними силами та окупаційними адміністраціями Російської Федерації, їхніми посадовими особами.

Стаття 4. Тимчасово окуповані території України

1. Тимчасово окуповані території України (далі — тимчасово окуповані території) є невід'ємною частиною території України, на які поширюється дія Конституції та законів України.

2. Тимчасово окуповані території — частини території України, в межах яких окупаційні сили, окупаційні адміністрації Російської Федерації встановили та здійснюють ефективний загальний контроль, а саме:

1) сухопутна територія у межах Автономної Республіки Крим та міста Севастополя, окремих районів, територіальних громад, міст, селищ і сіл Донецької та Луганської областей, внутрішні води України цих територій;

2) внутрішні морські води, прилеглі до сухопутної території, визначеної пунктом 1 цієї частини, і територіальне море України навколо Кримського

півострова, територія виключної (морської) економічної зони України вздовж узбережжя Кримського півострова та прилеглого до узбережжя континентального шельфу України, на які поширюється юрисдикція органів державної влади України відповідно до норм міжнародного права, Конституції та законів України;

3) надра під територіями, визначеними пунктами 1, 2 цієї частини, та повітряний простір над цими територіями.

3. Термін «ефективний загальний контроль» в цьому Законі вживається у значенні, що розкривається у практиці Європейського суду з прав людини, зокрема у його рішеннях у справах «Лоїзиду проти Туреччини» (заява № 15318/89), «Кіпр проти Туреччини» (заява № 25781/94), «Катан та інші проти Молдови та Росії» (заяви № 43370/04, № 8252/05 та № 18454/06), «Ілашку та інші проти Молдови та Росії» (заява № 48787/99), «Чірагов та інші проти Вірменії» (заява № 13216/05), «Ісаак проти Туреччини» (заява № 44587/98) тощо.

4. Лінію розмежування, межі та перелік районів, територіальних громад, частин їхніх територій, тимчасово окупованих у Донецькій та Луганській областях, визначає Президент України за поданням Міністерства оборони України, підготовленим на основі пропозицій Генерального штабу Збройних Сил України.

5. На тимчасово окупованих територіях на строк дії цього Закону поширюється особливий правовий режим, який передбачає зокрема особливий порядок в'їзду на них та виїзду з них, вчинення правочинів, проведення виборів та референдумів, забезпечення та здійснення прав і свобод людини і громадянина.

6. Правовий режим тимчасово окупованих територій може бути визначено, змінено чи скасовано виключно законом.

7. На тимчасово окупованих територіях не здійснюється діяльність державних органів, органів місцевого самоврядування, окрім розвідувальної, контррозвідувальної діяльності та заходів з відновлення територіальної цілісності України в межах міжнародно визнаного державного кордону та забезпечення державного суверенітету України на тимчасово окупованих територіях, передбачених Законом України «Про особливості державної політики із забезпечення державного суверенітету України на тимчасово окупованих територіях у Донецькій та Луганській областях».

Стаття 5. Законодавство України про перехідний період

1. Законодавство України про перехідний період ґрунтується на Конституції України та складається із цього Закону, іншого законодавства України, що регулює питання деокупації та реінтеграції тимчасово окупованих територій, міжнародних договорів України, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, та нормативно-правових актів, прийнятих на підставі та на виконання цього Закону, а також принципах і нормах міжнародного права.

2. Державні органи, органи влади Автономної Республіки Крим та органи місцевого самоврядування протягом перехідного періоду діють у межах повноважень, передбачених Конституцією та законами України, з урахуванням особливостей, передбачених цим Законом.

Стаття 6. Сфера застосування Закону

1. Дія цього Закону поширюється на суспільні відносини у сфері відновлення територіальної цілісності України в межах міжнародно визнаного державного кордону та забезпечення державного суверенітету України на тимчасово окупованих територіях, подолання наслідків збройної агресії Російської Федерації та окупації нею частини території України, реінтеграції деокупованих територій, відновлення на них конституційного ладу України та розбудови сталого миру, а також на пов'язані з цим процеси.

Стаття 7. Складові перехідного періоду

1. Складовими перехідного періоду є конфліктний та постконфліктний періоди, особливості яких визначені цим Законом.

Стаття 8. Часові межі тимчасової окупації, антитерористичної операції та перехідного періоду

1. Датою початку тимчасової окупації Автономної Республіки Крим та міста Севастополя є 20 лютого 2014 року.

2. Дати початку тимчасової окупації населених пунктів, районів в Донецькій та Луганській областях встановлюються рішенням Ради національної безпеки і оборони України, яке вводиться в дію указом Президента України.

3. Початком перехідного періоду (початком конфліктного періоду) є 14 квітня 2014 року — день набрання чинності Указом Президента України «Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 13 квітня 2014 року «Про невідкладні заходи щодо подолання терористичної загрози і збереження територіальної цілісності України» від 14 квітня 2014 року № 405/2014.

4. Антитерористична операція на території Донецької та Луганської областей тривала з 14 квітня 2014 року та була завершена (припинена) 30 квітня 2018 року.

5. Конфліктний період вважається завершеним в межах населеного пункту, району з дати закінчення тимчасової окупації (дати деокупації).

6. Факт повної відсутності окупаційних сил Російської Федерації на території населеного пункту, району та встановлення стійкого загального ефективного контролю України над територіями в межах відповідної адміністративно-територіальної одиниці встановлюється Міністром оборони України та Міністром внутрішніх справ України шляхом спільного подання Президентіві України, який виключно на цій підставі приймає рішення про визнання відповідної адміністративно-територіальної одиниці деокупованою та встановлення дати деокупації.

7. Дата деокупації населеного пункту, району є днем закінчення конфліктного та початку постконфліктного періоду на відповідній території.

8. Дата відновлення територіальної цілісності України в межах міжнародно визнаного державного кордону встановлюється рішенням Ради національної безпеки і оборони України, яке вводиться в дію указом Президента України.

9. Перехідний період закінчується через 25 років з дати відновлення територіальної цілісності України в межах міжнародно визнаного державного кордону.

Глава 2. ЗАСАДИ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ ПЕРЕХІДНОГО ПЕРІОДУ

Стаття 9. Завдання, спрямування та основні засади державної політики перехідного періоду

1. Завданням державної політики перехідного періоду є відновлення територіальної цілісності України в межах міжнародно визнаного державного кордону та забезпечення державного суверенітету України на тимчасово окупованих територіях, подолання наслідків збройної агресії Російської Федерації, відновлення порушених внаслідок тимчасової окупації прав і свобод людини і громадянина, реінтеграція деокупованих територій, відновлення на них конституційного ладу України та розбудова сталого миру.

2. Державна політика перехідного періоду спрямована на захист:

- 1) людини і громадянина — їхніх життя, здоров'я і гідності, конституційних прав і свобод, безпечних умов життєдіяльності;
- 2) суспільства — його демократичних цінностей, добробуту та умов для сталого розвитку;
- 3) держави — її конституційного ладу, суверенітету, територіальної цілісності та недоторканності.

3. Державна політика перехідного періоду здійснюється, ґрунтуючись на таких загальних засадах:

- 1) верховенство права;
- 2) законність;
- 3) унітарність та територіальна цілісність України;
- 4) дотримання норм міжнародного права;
- 5) рівність перед законом;
- 6) повага до людської гідності;
- 7) недоторканність права власності;
- 8) невідворотність покарання за найсерйозніші злочини;
- 9) забезпечення прав внутрішньо переміщених осіб;

- 10) забезпечення прав корінних народів;
- 11) забезпечення прав національних меншин;
- 12) парламентський контроль.

Стаття 10. Верховенство права

1. Державна політика перехідного періоду здійснюється з додержанням принципу верховенства права, відповідно до якого людина, її права та свободи визнаються найвищими цінностями та визначають зміст і спрямованість діяльності держави.

2. Принцип верховенства права застосовується з урахуванням практики Європейського суду з прав людини.

Стаття 11. Законність

1. Під час здійснення державної політики перехідного періоду держава, її посадові та службові особи зобов'язані неухильно додержуватися вимог Конституції України, цього Закону, міжнародних договорів, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, вимог іншого законодавства України.

Стаття 12. Унітарність та територіальна цілісність України

1. Україна є унітарною державою. Територія України в межах існуючого кордону є цілісною і недоторканною. Захист суверенітету і територіальної цілісності України, забезпечення її економічної та інформаційної безпеки є найважливішими функціями держави, справою всього Українського народу.

2. Територіальний устрій України ґрунтується на засадах єдності та цілісності державної території, поєднання централізації і децентралізації у здійсненні державної влади, збалансованості і соціально-економічного розвитку регіонів, з урахуванням їх історичних, економічних, екологічних, географічних і демографічних особливостей, етнічних і культурних традицій.

3. Виключно всеукраїнським референдумом вирішуються питання про зміну території України.

Стаття 13. Дотримання норм міжнародного права

1. Чинні міжнародні договори України підлягають сумлінному дотриманню Україною відповідно до норм міжнародного права.

2. Не може бути укладено, подано пропозицію щодо укладення, а також надано згоду України на обов'язковість для неї міжнародного договору, який встановлює інші правила, ніж ті, що містяться в цьому Законі.

3. За наявності відповідних підстав (під час війни або іншої суспільної небезпеки, яка загрожує життю нації) Україна може використати право на відступ від своїх окремих зобов'язань за міжнародними договорами — вживати заходів, що відступають від її зобов'язань за міжнародними договорами, виключно в тих межах, яких вимагає гострота становища, та в порядку, визначеному цими міжнародними договорами.

4. Право України на відступ від своїх окремих зобов'язань, визначених Міжнародним пактом про громадянські і політичні права та Конвенцією про захист прав людини і основоположних свобод, здійснює Верховна Рада України шляхом прийняття заяви.

5. Міністерство закордонних справ України здійснює інформування Генерального секретаря Організації Об'єднаних Націй та Генерального секретаря Ради Європи про використання Україною права на відступ від своїх окремих зобов'язань, визначених Міжнародним пактом про громадянські і політичні права та Конвенцією про захист прав людини і основоположних свобод, вжиті заходи і причини їх вжиття, про зміну території, на яку такий відступ поширюється, а також про час, коли такі заходи перестали застосовуватися, а положення відповідних міжнародних договорів знову застосовуються повною мірою.

Стаття 14. Рівність перед законом

1. Не може бути привілеїв чи обмежень за ознаками раси, кольору шкіри, політичних, релігійних чи інших переконань, статі, етнічного та соціального походження, майнового стану, місця проживання, громадянства, освіти, роду занять, а також за мовними або іншими ознаками.

Стаття 15. Повага до людської гідності

1. Під час здійснення державної політики перехідного періоду повинна бути забезпечена повага до людської гідності, прав і свобод кожної людини.

Стаття 16. Недоторканність права власності

1. Позбавлення або обмеження права власності під час здійснення державної політики перехідного періоду здійснюється на підставі і в порядку, встановлених Конституцією та законом.

2. Примусове відчуження об'єктів права приватної власності може бути застосоване лише як виняток з мотивів суспільної необхідності, на підставі і в порядку, встановлених законом, та за умови попереднього і повного відшкодування їх вартості. Примусове відчуження таких об'єктів з наступним повним відшкодуванням їх вартості допускається лише в умовах воєнного чи надзвичайного стану.

3. Порушене право власності під час перехідного періоду підлягає поновленню у встановленому законом порядку.

4. Об'єкти права приватної, державної та комунальної власності, що розташовані (знаходяться) на тимчасово окупованих територіях, залишаються у власності осіб, які мали такі об'єкти у власності (користуванні) на початок тимчасової окупації, крім випадків, передбачених цим Законом.

5. Положення частини четвертої цієї статті не поширюється на випадки, коли право власності змінюється внаслідок правочинів, конвалідація яких здійснена відповідно до положень цього Закону.

6. Об'єкти права державної та комунальної власності, що перебували у власності (користуванні) окупаційних сил та окупаційних адміністрацій Російської Федерації, в тому числі Чорноморського флоту Російської Федерації, повертаються власникам, а за відсутності власника або якщо власником є окупаційні сили чи окупаційні адміністрації Російської Федерації, в тому числі Чорноморський флот Російської Федерації, — переходять у власність держави Україна.

7. Протягом тимчасової окупації забороняється здійснення будь-яких правочинів з об'єктами власності, зазначеними у частинах четвертій–шостій цієї статті, якщо їхньою стороною є окупаційні сили або окупаційні

адміністрації Російської Федерації, чи юридична особа, яка знаходиться у власності або перебуває під контролем Російської Федерації.

8. Будь-які правочини, здійснені всупереч вимогам цієї статті, є нікчемними, навіть якщо вони укладені до прийняття цього Закону, але після тимчасової окупації.

Примітка. Термін «контроль» вживається в цій статті у значенні, визначеному пунктом 17 частини першої статті 1 Закону України «Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг».

Стаття 17. Невідворотність покарання за найсерйозніші злочини

1. Особи, які вчинили злочини, що підпадають під юрисдикцію Міжнародного кримінального суду, не підлягають звільненню від кримінальної відповідальності або помилуванню, а також до таких осіб не може бути застосована амністія.

2. Законом можуть бути передбачені інші випадки, коли особа не може бути звільнена від кримінальної відповідальності або помилувана, а також до неї не може бути застосована амністія.

Стаття 18. Забезпечення прав внутрішньо переміщених осіб

1. Україна вживає всіх можливих заходів, передбачених Конституцією та законами України, міжнародними договорами, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, щодо запобігання виникненню передумов вимушеного внутрішнього переміщення осіб, захисту та дотримання прав і свобод внутрішньо переміщених осіб, створення умов для добровільного повернення таких осіб до покинутого місця проживання або їхньої інтеграції за новим місцем проживання в Україні.

2. Держава гарантує на постійній основі внутрішньо переміщеним особам державну допомогу в працевлаштуванні, забезпеченні житлом, адаптації та інтеграції за місцем фактичного проживання.

3. Особливості та порядок забезпечення прав внутрішньо переміщених осіб визначаються Законом України «Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб» та іншим законодавством України.

Стаття 19. Забезпечення прав корінних народів

1. Корінним народам України — кримським татарам, караїмам та кримчакам гарантуються зокрема такі права:

- 1) використання ефективних механізмів правового захисту від асиміляції;
- 2) реституції у визначений законом спосіб порушеного права власності на землю, з якої вони були примусово виселені (депортовані) в результаті неправомірних рішень органів державної влади, інших суб'єктів владних повноважень СРСР, союзних республік, що входили до складу СРСР, та Російської Федерації;
- 3) здійснення самовизначення у складі України у визначений законом спосіб;
- 4) інші права, визначені законами про корінні народи та про статус кримськотатарського народу в Україні.

2. Додаткові гарантії та особливості здійснення прав кримськотатарського народу визначаються законом.

Стаття 20. Забезпечення прав національних меншин

1. Національним меншинам в Україні гарантується дотримання їхніх прав, визначених Законом України «Про національні меншини в Україні».

Стаття 21. Парламентський контроль

1. Уповноважений Верховної Ради України з прав людини здійснює парламентський контроль за додержанням конституційних прав і свобод людини і громадянина на тимчасово окупованих територіях та не менше одного разу на рік представляє Верховній Раді України спеціальну доповідь про стан додержання прав і свобод людини і громадянина на цих територіях.

2. Верховна Рада України щороку проводить парламентські слухання з питань ситуації щодо здійснення державної політики перехідного періоду.

3. Верховна Рада України щороку затверджує та оприлюднює щорічну національну доповідь щодо здійснення державної політики перехідного періоду.

Розділ II ПЕРЕХІДНИЙ ПЕРІОД

Глава 3. ПРАВОСУДДЯ ПЕРЕХІДНОГО ПЕРІОДУ (ПЕРЕХІДНЕ ПРАВОСУДДЯ)

Стаття 22. Засади правосуддя перехідного періоду

1. Правосуддя перехідного періоду ґрунтується на засадах:

- 1) припинення безкарності;
- 2) визнання та відшкодування шкоди особам, які постраждали від збройного конфлікту;
- 3) координації спільних зусиль органів державної влади, місцевого самоврядування, громадських об'єднань, а також міжнародних організацій та експертів;
- 4) інклюзивності, врахування поглядів осіб, постраждалих від збройного конфлікту або тимчасової окупації осіб;
- 5) урахування важливої ролі жінок у запобіганні та вирішенні конфліктів.

Стаття 23. Засади відповідальності за правопорушення, вчинені під час тимчасової окупації

1. За дії, вчинені під час тимчасової окупації, що містять ознаки складів правопорушень, настає відповідальність, передбачена законодавством України, зокрема кримінальна, а також встановлюються обмеження щодо зайняття посад, пов'язаних із виконанням функцій держави або місцевого самоврядування, або прирівняних до них.

2. Особи, які вчинили кримінальні правопорушення під час тимчасової окупації, не можуть бути звільнені від кримінальної відповідальності або помилувані, а також до них не може бути застосована амністія, якщо вони вчинили:

1) найсерйозніші злочини, що підпадають під юрисдикцію Міжнародного кримінального суду, а саме злочин геноциду, злочини проти людяності, воєнні злочини та злочин агресії;

2) умисні тяжкі та/або особливо тяжкі злочини, якщо при цьому сталося заподіяння смерті;

3) умисні тяжкі та/або особливо тяжкі злочини проти життя та здоров'я особи, проти волі, честі та гідності особи, проти статевої свободи та статевої недоторканості особи, проти миру, безпеки людства та міжнародного правопорядку.

3. Іноземці та особи без громадянства, які вчинили кримінальні правопорушення, пов'язані з тимчасовою окупацією, не можуть бути звільнені від кримінальної відповідальності або помилувані, а також до них не може бути застосована амністія.

4. Особливості звільнення від кримінальної відповідальності, помилування та/або амністії осіб, які вчинили кримінальні правопорушення під час тимчасової окупації, визначається законом, який може містити розширений перелік випадків, коли такі особи не можуть бути звільнені від кримінальної відповідальності або помилувані, а також та до них не може бути застосована амністія.

Примітка. Україна визнала юрисдикцію Міжнародного кримінального суду щодо скоєних злочинів проти людяності та воєнних злочинів вищими посадовими особами Російської Федерації та керівниками терористичних організацій «ДНР» та «ЛНР», які призвели до особливо тяжких наслідків та масового вбивства українських громадян, починаючи з 20 лютого 2014 року, відповідно до Заяви Верховної Ради України «Про визнання Україною юрисдикції Міжнародного кримінального суду щодо скоєння злочинів проти людяності та воєнних злочинів вищими посадовими особами Російської Федерації та керівниками терористичних організацій "ДНР" та "ЛНР", які призвели до особливо тяжких наслідків та масового вбивства українських громадян» від 04 лютого 2015 року.

Стаття 24. Обмеження щодо зайняття посад (люстрація)

1. З метою недопущення до виконання функцій держави або місцевого самоврядування осіб, які своїми рішеннями, діями чи бездіяльністю здійснювали заходи (та/або сприяли їх здійсненню), спрямовані на підрив основ національної безпеки і оборони України або порушення прав і свобод людини, до них застосовуються обмеження щодо зайняття посад (люстрація).

2. Підстави та порядок застосування обмежень щодо зайняття посад (люстрації) визначаються законом.

3. Люстрації підлягають особи, які були у складі:

1) окупаційних сил Російської Федерації, але не завдали шкоди життю та здоров'ю громадян;

2) окупаційних сил Російської Федерації і завдали шкоди життю чи здоров'ю громадян;

3) вищого керівництва окупаційних сил, окупаційних адміністрацій Російської Федерації, перелік посад яких визначає Служба безпеки України.

4. Обсяг обмежень, що застосовується до осіб, категорії яких визначені частиною третьою цієї статті, встановлюється відповідно до категорії та з урахуванням індивідуалізації.

5. Не підлягають люстрації особи, які в складі окупаційних адміністрацій Російської Федерації забезпечували життєдіяльність тимчасово окупованих територій та не завдали шкоди життю та здоров'ю громадян.

6. Люстрація здійснюється спеціально створеною незалежною комісією, до складу якої мають увійти громадяни України, які мають бездоганну репутацію, високі моральні якості, суспільний авторитет.

7. В процесі люстрації гарантується право на захист та оскарження рішень.

8. Служба безпеки України забезпечує ведення відкритого реєстру інформації про органи, організації, підприємства та установи окупаційних сил, окупаційних адміністрацій Російської Федерації, а також їхніх керівників і посадових осіб у порядку, який визначає Кабінет Міністрів України

Стаття 25. Гарантії здійснення свободи совісті та сповідання релігії

1. На деокупованих територіях гарантується право на свободу совісті, що включає свободу мати, приймати і змінювати релігію або переконання за своїм вибором і свободу одноособово чи разом з іншими сповідувати будь-яку релігію або не сповідувати ніякої, відправляти релігійні культи, відкрито виражати і вільно поширювати свої релігійні або атеїстичні переконання.

2. Держава захищає права і законні інтереси релігійних організацій на деокупованих територіях, сприяє встановленню відносин взаємної релігійної і світоглядної терпимості й поваги між громадянами, які сповідують релігію або не сповідують її, між віруючими різних віросповідань та їх релігійними організаціями, бере до відома і поважає традиції та внутрішні настанови релігійних організацій, якщо вони не суперечать законодавству України.

3. Релігійна організація, яка безпосередньо або як складова частина іншої релігійної організації входить до структури релігійної організації, керівний центр якої знаходиться на території держави-агресора, зобов'язана у своїй повній назві, зазначеній у її статуті (положенні), відображати належність до релігійної організації за межами України, до якої вона входить, шляхом обов'язкового відтворення у своїй назві повної статутної назви такої релігійної організації з можливим додаванням слів «в Україні» та/або позначення свого місця в структурі іноземної релігійної організації з урахуванням положень Закону України «Про свободу совісті та релігійні організації».

Стаття 26. Гендерна справедливість

1. Держава гарантує гендерну справедливість — складову правосуддя перехідного періоду, яка вбачає реагування на правопорушення, скоєні за ознакою статі та/або гендерної ідентичності під час міжнародного збройного конфлікту з метою забезпечення справедливості для жертв міжнародного збройного конфлікту та запобігання подібним порушенням у майбутньому.

2. Гендерна справедливість передбачає, що під час здійснення правосуддя перехідного періоду окремо будуть розглянуті причини та наслідки всіх правопорушень щодо жінок — навіть тих, які за своєю суттю не ґрунтуються на статі та/або гендерній ідентичності.

Стаття 27. Забезпечення права на правду

1. Держава гарантує право на правду про міжнародний збройний конфлікт шляхом здійснення повного та правдивого інформування суспільства про причини, перебіг та наслідки міжнародного збройного конфлікту Російської Федерації та України.

2. Для забезпечення права на правду, з метою збору інформації про дотримання прав людини та норм міжнародного гуманітарного права у зв'язку з тимчасовою окупацією, а також про завдану шкоду створюється Центр документування наслідків міжнародного збройного конфлікту.

Стаття 28. Заходи щодо неповторення окупації

1. Держава вживає заходів щодо неповторення окупації власної території, зокрема, шляхом:

1) здійснення ефективної оборонної політики, зміцнення Збройних Сил України, інших збройних формувань, утворених відповідно до закону;

2) здійснення ефективної гуманітарної політики, зокрема, у сфері відновлення та збереження національної пам'яті Українського народу;

3) здійснення ефективної освітньої політики, формування стратегії громадянської освіти на деокупованих територіях, державна підтримка вивчення української мови та історії України;

4) посилення охорони державного кордону, завершення його демаркації та побудови укріплень ділянок державного кордону України, що межують з державою-агресором;

5) здійснення заходів, спрямованих на набуття повноправного членства в Організації Північноатлантичного договору.

2. Виготовлення, поширення, а також публічне використання символіки та нагород окупаційних сил, окупаційних адміністрацій Російської Федерації, а також державних нагород, відомчих та інших відзнак держави-агресора, яка пов'язана з тимчасовою окупацією (далі — символіка, пов'язана з тимчасовою окупацією), на всій території України заборонено.

3. Заборона не поширюється на випадки використання символіки, пов'язаної з тимчасовою окупацією (за умови, що це не призводить до

пропаганди діяльності держави-агресора, окупаційних сил та окупаційних адміністрацій Російської Федерації):

1) на документах, виданих на тимчасово окупованих територіях, та які можуть використовуватися для забезпечення прав людини і громадянина у випадках, визначених цим Законом;

2) в експозиціях музеїв, тематичних виставках, Музейному фонді України, а також бібліотечних фондах на різних носіях інформації;

3) у творах мистецтва;

4) у процесі наукової діяльності, в тому числі під час наукових досліджень та поширення їх результатів у не заборонений законодавством України спосіб;

5) у посібниках, підручниках та інших матеріалах наукового, освітнього і навчального характеру, які використовуються у навчальному, навчально-виховному і освітньому процесах

6) на оригіналах бойових знамен;

7) під час викладення або реконструкції (зокрема історичної) історичних подій;

8) у приватних колекціях та приватних архівних зібраннях;

9) як об'єктів антикварної торгівлі.

Глава 4. КОНВАЛІДАЦІЯ ПРАВОЧИНІВ, ПІДТВЕРДЖЕННЯ ФАКТІВ ТА ДЕРЖАВНА РЕЄСТРАЦІЯ АКТІВ ЦИВІЛЬНОГО СТАНУ НА ТИМЧАСОВО ОКУПОВАНИХ ТЕРИТОРІЯХ

Стаття 29. Засади здійснення конвалідації

1. Правочини, вчинені на тимчасово окупованих територіях, можуть бути визнані дійсними в порядку, встановленому цим Законом, за процедурою перегляду та підтвердження (конвалідації).

2. До деокупації населеного пункту, конвалідація може бути здійснена щодо окремих правочинів, вчинених на його території:

1) односторонніх правочинів, щодо яких у законі міститься вимога нотаріального посвідчення, які посвідчені окупаційними адміністраціями Російської Федерації;

2) документів, що підтверджують факт народження або смерті особи, укладання шлюбу на тимчасово окупованих територіях.

3. Односторонні правочини, щодо яких у законі міститься вимога нотаріального посвідчення, можуть бути визнані судом дійсними в порядку, встановленому Цивільним процесуальним кодексом України, за умови, що вони були посвідчені нотаріусами, чії повноваження визнані окупаційними адміністраціями Російської Федерації.

4. Заповіти, посвідчені на тимчасово окупованих територіях нотаріусами, чії повноваження визнані окупаційними адміністраціями Російської Федерації, або посадовими особами окупаційних адміністрацій Російської Федерації, або іншими особами, визначеними за аналогією закону у статтях 1251, 1252 Цивільного кодексу України, можуть бути визнані судом дійсними в порядку, встановленому Цивільним процесуальним кодексом України.

5. Після деокупації населеного пункту конвалідація правочинів, вчинених на його території, здійснюється за адміністративною процедурою в порядку, визначеному цим Законом.

Стаття 30. Підтвердження факту та державна реєстрація народження особи на тимчасово окупованих територіях

1. Державна реєстрація народження особи, народженої на тимчасово окупованих територіях, та її походження проводиться за письмовою заявою батьків, родичів, їхніх представників або інших законних представників дитини будь-яким органом державної реєстрації актів цивільного стану незалежно від місця проживання чи місця перебування таких осіб.

2. Органи державної реєстрації актів цивільного стану з метою державної реєстрації факту народження та походження враховують відомості про особу, зазначені у актах (рішеннях, документах), виданих окупаційною адміністрацією Російської Федерації. Такими актами можуть бути: свідоцтво про народження, документ про народження, виданий закладом охорони здоров'я, в якому народжена дитина, письмові свідчення батьків та родичів дитини.

3. У разі, коли обсяг відомостей про особу, поданих разом із заявою про державну реєстрацію народження, недостатній для державної реєстрації факту народження або якщо є обґрунтовані сумніви щодо справжності поданих документів орган державної реєстрації актів цивільного стану негайно звертається до суду із заявою про встановлення факту народження особи, народженої на тимчасово окупованих територіях.

4. Особа, яка звернулась з заявою до органу державної реєстрації актів цивільного стану, також може звернутись до суду для встановлення факту народження на тимчасово окупованих територіях.

5. Копію заяви про встановлення факту народження особи на тимчасово окупованій території, орган державної реєстрації актів цивільного стану видає або надсилає заявнику не пізніше наступного дня з дня подання заяви до суду.

6. Рішення суду про встановлення факту народження особи на тимчасово окупованій території України, яке набрало законної сили, є підставою для складання актового запису цивільного стану, державної реєстрації народження, видачі свідоцтва про реєстрацію народження.

7. Державна реєстрація народження особи проводиться, а свідоцтво про народження видається у день подання заяви або отримання рішення суду про встановлення факту народження особи на тимчасово окупованій території України, яке набрало законної сили.

Стаття 31. Підтвердження факту та державна реєстрація смерті особи на тимчасово окупованих територіях

1. Державна реєстрація смерті особи на тимчасово окупованих територіях України проводиться за письмовою заявою родичів померлого або їхніми представниками будь-яким органом державної реєстрації актів цивільного стану незалежно від місця проживання чи місця перебування таких осіб.

2. Органи державної реєстрації актів цивільного стану з метою державної реєстрації факту смерті враховують відомості про особу, зазначені у актах (рішеннях, документах), виданих окупаційною адміністрацією Російської Федерації. Такими актами (рішеннями, документами) можуть бути свідоцтво про смерть, документ закладу охорони здоров'я, в якому померла особа; документ установи виконання покарань, у разі настання смерті в період

перебування особи у цьому закладі, письмові свідчення родичів померлої особи.

3. У разі, коли обсяг відомостей про особу, поданих разом із заявою про державну реєстрацію смерті, недостатній для державної реєстрації факту смерті або якщо є обґрунтовані сумніви щодо справжності поданих документів орган державної реєстрації актів цивільного стану негайно звертається до суду із заявою про встановлення факту смерті особи на тимчасово окупованій території України.

4. Особа, яка звернулась з заявою до органу державної реєстрації актів цивільного стану, може звернутись до суду для встановлення факту смерті особи на тимчасово окупованій території.

5. Копію заяви про встановлення факту смерті особи на тимчасово окупованій території, орган державної реєстрації актів цивільного стану видає або надсилає заявнику, не пізніше наступного дня з дня подання заяви до суду.

6. Рішення суду про встановлення факту смерті особи на тимчасово окупованій території, яке набрало законної сили, є підставою для складання актового запису цивільного стану, державної реєстрації смерті, видачі свідоцтва про реєстрацію смерті.

7. Державна реєстрація смерті особи проводиться, а свідоцтво про державну реєстрацію смерті видається у день подання заяви або отримання рішення суду про встановлення факту смерті на тимчасово окупованій території України, яке набрало законної сили.

Стаття 32. Підтвердження факту та державна реєстрація шлюбу або розірвання шлюбу на тимчасово окупованих територіях

1. Державна реєстрація шлюбу, укладеного на тимчасово окупованих територіях, а також державна реєстрація розірвання шлюбу, здійснена на тимчасово окупованих територіях, проводиться за письмовою заявою чоловіка та дружини будь-яким органом державної реєстрації актів цивільного стану незалежно від місця проживання чи місця перебування таких осіб.

2. Органи державної реєстрації актів цивільного стану з метою державної реєстрації шлюбу або розірвання шлюбу враховують відомості, зазначені у свідоцтві про шлюб (свідоцтві про розірвання шлюбу), виданому окупаційною адміністрацією Російської Федерації.

3. У разі, якщо після укладання або розірвання шлюбу на тимчасово окупованій території один з подружжя помер, другий з подружжя звертається до суду для встановлення факту укладання або розірвання шлюбу на тимчасово окупованих територіях.

4. Державна реєстрація шлюбу або розірвання, а свідоцтво про шлюб (свідоцтво про розірвання шлюбу) видається у день подання заяви або отримання рішення суду про встановлення факту укладання шлюбу на тимчасово окупованих територіях, яке набрало законної сили. При цьому датою укладання або розірвання шлюбу вважається дата, зазначена у відповідному свідоцтві, виданому окупаційною адміністрацією Російської Федерації.

Стаття 33. Конвалідація правочинів, вчинених на території тимчасово окупованого населеного пункту, після його деокупації

1. Конвалідацію правочинів, вчинених на території тимчасово окупованого населеного пункту, після його деокупації здійснює центральний орган виконавчої влади, до повноважень якого віднесено реалізацію державної політики у сфері конвалідації.

2. У складі центрального органу виконавчої влади, до повноважень якого віднесено реалізацію державної політики у сфері конвалідації, з державних службовців формуються національна та регіональні (республіканська Автономної Республіки Крим, обласні, міська міста Севастополя) комісії з конвалідації.

3. Конвалідація правочинів, вчинених на території тимчасово окупованого населеного пункту, після його деокупації є адміністративною послугою та здійснюється безоплатно відповідно до Закону України «Про адміністративні послуги» з урахуванням особливостей, встановлених цим Законом.

4. Комісія з конвалідації ухвалює рішення протягом одного місяця з дня надходження заяви.

5. Національна комісія з конвалідації уповноважена переглядати за скаргами рішення регіональних комісій з конвалідації.

6. До комісій з конвалідації мають право звернутись:

1) фізичні особи, чиїх прав або охоронюваних законом інтересів стосується правочин, їхні представники та законні представники;

2) юридичні особи (крім окупаційних сил, окупаційних адміністрацій Російської Федерації), чиїх прав або охоронюваних законом інтересів стосується правочин, їхні представники;

3) Уповноважений Верховної Ради України з прав людини в інтересах осіб, чиїх прав або охоронюваних законом інтересів стосується правочин, які через фізичний стан, недосягнення повноліття, похилий вік, недієздатність або обмежену дієздатність неспроможні самостійно захистити свої права і свободи.

7. Не підлягають конвалідації такі правочини:

1) які пов'язані з відчуженням майна, що перебуває у державній або комунальній власності;

2) внаслідок яких у фізичних чи юридичних осіб виникли боргові зобов'язання перед державою-агресором, окупаційними силами чи окупаційними адміністраціями Російської Федерації.

8. Порядок проведення конвалідації правочинів, вчинених на території тимчасово окупованого населеного пункту, після його деокупації встановлює Кабінет Міністрів України.

Стаття 34. Визнання здобутих кваліфікацій, результатів навчання та періодів навчання на тимчасово окупованих територіях

1. Документи про освіту, видані на тимчасово окупованих територіях, не визнаються. Для отримання документів про освіту здійснюється атестація визнання здобутих кваліфікацій, результатів навчання та періодів навчання на тимчасово окупованих територіях.

2. Атестація для визнання здобутих кваліфікацій, результатів навчання та періодів навчання на тимчасово окупованих територіях здійснюється уповноваженими закладами освіти державної форми власності.

3. Атестація проводиться у випадку, якщо заявник відповідно до законодавства України має право на здобуття відповідного ступеня (рівня) освіти.

4. За результатами проведення атестації може бути прийняте одне з таких рішень:

1) замовлення та видача документа про базову та/або повну загальну середню освіту;

2) зарахування на навчання на другий-четвертий курс до закладу професійної (професійно-технічної), фахової передвищої, вищої освіти з метою продовження навчання;

3) присудження освітньо-кваліфікаційного рівня професійної (професійно-технічної) освіти, ступеня фахової передвищої, вищої освіти, присвоєння відповідної кваліфікації (крім спеціальностей, здобуття ступеня освіти з яких необхідне для доступу до професій, для яких запроваджено додаткове регулювання);

4) відмова у зв'язку з негативним результатом атестації.

5. Особи, які претендують на визнання здобутих кваліфікацій, результатів навчання та періодів навчання на тимчасово окупованих територіях зі спеціальностей, здобуття ступеня освіти з яких необхідне для доступу до професій, для яких запроваджено додаткове регулювання, зараховуються на навчання до закладу фахової передвищої, вищої освіти з метою продовження навчання за відповідною освітньою програмою обсягом не менше 120 кредитів ЄКТС для присудження освітнього ступеня фахового молодшого бакалавра, молодшого бакалавра та бакалавра, і не менше 60 кредитів ЄКТС для присудження освітнього ступеня магістра.

6. Атестація здійснюється за рахунок коштів Державного бюджету України. Зарахування на навчання до закладу професійної (професійно-технічної) освіти, фахової передвищої, вищої освіти з метою продовження навчання здійснюється за наявності вакантних місць державного або регіонального замовлення або за рахунок коштів фізичних, юридичних осіб. Особи, які в результаті атестації продовжили навчання за державним, регіональним замовленням, вважаються такими, що безоплатно здобули відповідний ступінь освіти.

Глава 5. ІНШІ ЗАХОДИ, ЩО ЗДІЙСНЮЮТЬСЯ ПРОТЯГОМ УСЬОГО ПЕРЕХІДНОГО ПЕРІОДУ

Стаття 35. Інші заходи, що здійснюються протягом усього перехідного періоду

1. Протягом перехідного періоду здійснюються такі заходи:

1) розшук осіб, зниклих безвісти відповідно до Закону України “Про правовий статус осіб, зниклих безвісти”;

2) здійснення заходів протимінної діяльності відповідно до Закону України «Про протимінну діяльність в Україні»;

3) вшанування пам’яті жертв збройної агресії Російської Федерації;

4) забезпечення інформаційного суверенітету та подолання наслідків пропаганди.

Стаття 36. Вшанування пам’яті жертв збройної агресії Російської Федерації

1. З метою вшанування пам’яті жертв збройної агресії Російської Федерації, висвітлення фактів про передумови, перебіг та наслідки збройного конфлікту в столиці України — місті Києві утворюється Національний музей подолання агресії Російської Федерації, філії якого утворюються після деокупації в містах Донецьку, Луганську, Севастополі та Сімферополі.

2. Встановлюється Національний день пам’яті жертв збройної агресії Російської Федерації, який відзначається щорічно (обрати один з варіантів)

1 березня — в день надання у 2014 році Радою Федерації Федеральних Зборів Російської Федерації дозволу на використання Збройних сил Російської Федерації на території України

15 березня — в день вбивства у 2014 році в Криму Решата Аметова - першого громадянина України, що загинув під час тимчасової окупації

18 березня — в день загибелі прапорщика Сергія Кокуріна під час штурму у 2014 році 13-го фотограметричного центру Головного управління оперативного забезпечення Збройних Сил України в Сімферополі

19 квітня — в день вбивства у 2014 році в Донецькій області депутата Горлівської міської ради Володимира Рибака

17 липня — в день збиття у 2014 році окупаційними силами Російської Федерації пасажирського лайнера рейсу МН-17 Малайзійських авіаліній.

3. Дата деокупації населеного пункту, району щорічно урочисто відзначається як пам'ятна дата — День звільнення від російської окупації.

4. Трофейна зброя та військова техніка, у випадку непридатності для використання та відсутності потреби в її долученні в якості доказів до відповідних кримінальних проваджень, передається до Музейного фонду України в порядку, встановленому законодавством, та виставляється в Національному музеї подолання збройної агресії Російської Федерації, інших музейних установах.

5. Пам'ятники, пам'ятні дошки, знаки, встановлені окупаційними силами, окупаційними адміністраціями Російської Федерації, а також ті, що підлягають демонтажу відповідно до Закону України «Про засудження комуністичного та націонал-соціалістичного (нацистського) тоталітарних режимів в Україні та заборону пропаганди їхньої символіки», демонтуються і передаються до Музейного фонду України в порядку, встановленому законодавством України, та виставляються у Національному музеї подолання збройної агресії Російської Федерації, інших музейних установах.

6. У населених пунктах, звідки походять (або в яких тривалий час проживали чи загинули) загиблі учасники бойових дій, встановлюються пам'ятники або пам'ятні дошки, знаки, здійснюється найменування (перейменування) топонімів, закладів освіти на їх честь.

7. В містах Києві, Донецьку, Луганську, Севастополі та Сімферополі створюються меморіальні комплекси пам'яті жертв збройної агресії Російської Федерації.

8. У столиці України — місті Києві утворюється меморіальний військовий цвинтар для увічнення пам'яті про осіб, які віддали своє життя за свободу, незалежність і територіальну цілісність України у протистоянні збройній агресії Російської Федерації та борців за незалежність України у ХХ столітті, поховання на якому здійснюється безоплатно в порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України.

Стаття 37. Забезпечення інформаційного суверенітету та подолання наслідків пропаганди

1. Держава вживає заходів щодо забезпечення інформаційного суверенітету, зокрема, шляхом контролю та регулювання інформації, що утворюється та поширюється в Україні інформаційними ресурсами Російської Федерації або афілійованими з Російською Федерацією чи її громадянами, з метою додержання законів України, прав і свобод громадян, гарантування національної безпеки.

2. З метою подолання наслідків пропаганди держава забезпечує належне фінансування та діяльність центрального органу виконавчої влади, який реалізує державну політику у сфері відновлення та збереження національної пам'яті Українського народу, Національний музей подолання збройної агресії Російської Федерації, установ та організацій, що здійснюють діяльність, спрямовану на посилення інформаційної безпеки, подолання наслідків пропаганди.

Глава 6. ДІЯЛЬНІСТЬ ДЕРЖАВНИХ ОРГАНІВ ПРОТЯГОМ ПЕРЕХІДНОГО ПЕРІОДУ

Стаття 38. Діяльність Кабінету Міністрів України протягом перехідного періоду

1. Кабінет Міністрів України визначає порядок відновлення роботи територіальних органів центральних органів виконавчої влади, місцевих органів виконавчої влади, органів влади Автономної Республіки Крим та органів місцевого самоврядування на деокупованих територіях.

2. Кабінет Міністрів України вживає всіх передбачених законодавством України заходів для захисту прав і свобод людини і громадянина, зокрема здійснює постійний моніторинг стану дотримання прав і свобод людини і громадянина та документування фактів порушення таких прав і свобод на тимчасово окупованих територіях, за результатами якого оприлюднює та надає відповідну інформацію міжнародним організаціям у сфері захисту прав і свобод людини та вживає необхідних заходів для утворення міжвідомчого координаційного органу з метою узагальнення правової позиції держави у питанні відсічі і стримування збройної агресії Російської Федерації та

підготовки консолідованої претензії України до Російської Федерації щодо реалізації її міжнародно-правової відповідальності за збройну агресію проти України.

Глава 7. ЕКОНОМІЧНА ПОЛІТИКА ПЕРЕХІДНОГО ПЕРІОДУ

Стаття 39. Території пріоритетного розвитку в Донецькій та Луганській областях

1. Території Бахмутського, Волноваського, Маріупольського, Краматорського та Покровського районів Донецької області, Сватівського, Сєвєродонецького, Старобільського та Щастинського районів Луганської області визначаються територіями пріоритетного розвитку, на яких запроваджується спеціальний режим інвестиційної діяльності строком на 25 років.

2. Території Горлівського, Донецького та Кальміуського районів Донецької області, Алчевського, Довжанського, Луганського та Ровеньківського районів Луганської області визначаються територіями пріоритетного розвитку, на яких запроваджується спеціальний режим інвестиційної діяльності строком на 25 років з дня деокупації кожного з цих районів.

3. Спеціальний режим інвестиційної діяльності на територіях пріоритетного розвитку у Донецькій та Луганській областях запроваджується з метою подолання наслідків збройної агресії Російської Федерації, залучення інвестицій у пріоритетні галузі виробництва для створення нових робочих місць, впровадження новітніх технологій, розвитку зовнішньоекономічних зв'язків, збільшення обсягів високоякісних товарів та послуг, створення сучасної виробничої, транспортної та ринкової інфраструктури, ефективного використання природних ресурсів.

4. Особливості та порядок дії спеціального режиму інвестиційної діяльності на територіях пріоритетного розвитку у Донецькій та Луганській областях визначаються законом.

Стаття 40. Особливості реалізації фінансової політики протягом перехідного періоду

1. Протягом перехідного періоду валютний резерв України не може містити валюту, емітовану державою-окупантом, або цінні папери (інші боргові інструменти), виражені у валюті держави-окупанта.

2. Залучення на території України вкладів (депозитів) та/або надання позик (кредитів), виражених у валюті держави-окупанта, забороняється протягом перехідного періоду.

3. Національний банк України може встановити особливий порядок ввезення на територію України готівкової валюти держави-окупанта через інші ділянки державного кордону України та/або особливий порядок обміну валюти держави-окупанта на гривню, обмежити чи заборонити такий обмін протягом перехідного періоду.

Розділ III КОНФЛІКТНИЙ ПЕРІОД

Глава 8. ЗАХОДИ КОНФЛІКТНОГО ПЕРІОДУ

Стаття 41. Заходи конфліктного періоду

1. Заходами конфліктного періоду є:

- 1) утворення та функціонування військово-цивільних адміністрацій;
- 2) захист прав і свобод цивільного населення на тимчасово окупованих територіях;
- 3) затвердження урядових короткострокових, середньострокових і довгострокової стратегій реінтеграції тимчасово окупованих територій;
- 4) формування кадрового резерву поліцейських та державних службовців для роботи на деокупованих територіях;
- 5) політико-дипломатичні та санкційні заходи;
- 6) інші заходи з відновлення територіальної цілісності України в межах міжнародно визнаного державного кордону та забезпечення державного

суверенітету України на тимчасово окупованих територіях, передбачені Законом України «Про особливості державної політики із забезпечення державного суверенітету України на тимчасово окупованих територіях у Донецькій та Луганській областях».

Стаття 42. Утворення та функціонування військово-цивільних адміністрацій

1. Для виконання повноважень місцевих органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування у випадках, встановлених законом, на деокупованих територіях під час конфліктного періоду можуть утворюватись та функціонувати військово-цивільні адміністрації територіальних громад, районів, а також Донецька та Луганська обласні військово-цивільні адміністрації.

2. Особливості та порядок утворення та функціонування військово-цивільних адміністрацій визначаються Законом України «Про військово-цивільні адміністрації».

Стаття 43. Захист прав і свобод цивільного населення на тимчасово окупованих територіях

1. Основними напрямками захисту прав і свобод цивільного населення на тимчасово окупованих територіях є:

- 1) захист прав людини і основоположних свобод;
- 2) вжиття заходів для звільнення Російською Федерацією, окупаційними силами, окупаційними адміністраціями Російської Федерації всіх незаконно затриманих, утримуваних осіб;
- 3) сприяння відновленню порушених прав;
- 4) сприяння забезпеченню соціально-економічних, екологічних та культурних потреб;
- 5) надання правової та гуманітарної допомоги, у тому числі із залученням міжнародної допомоги, зокрема надання медичних та соціальних послуг на територіях, що не є тимчасово окупованими;

- б) сприяння підтриманню культурних зв'язків;
- 7) забезпечення доступу до закладів освіти та засобів масової інформації України.

Стаття 44. Затвердження урядових короткострокових, середньострокових та довгострокової стратегій реінтеграції тимчасово окупованих територій

1. Кабінет Міністрів України затверджує короткострокові, середньострокові та довгострокову стратегії реінтеграції тимчасово окупованих територій.

2. Короткострокові, середньострокові та довгострокова стратегії реінтеграції тимчасово окупованих територій розробляє центральний орган виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику з питань реінтеграції тимчасово окупованих територій.

3. Довгострокова стратегія реінтеграції тимчасово окупованих територій затверджується на термін до закінчення перехідного періоду.

Стаття 45. Формування кадрового резерву державних службовців для роботи на деокупованих територіях

1. З метою залучення державних службовців до роботи на деокупованих територіях утворюється кадровий резерв.

2. Забезпечення функціонування та ведення реєстру кадрового резерву державних службовців для роботи на деокупованих територіях здійснює його розпорядник — центральний орган виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері державної служби.

3. Порядок формування кадрового резерву державних службовців для роботи на деокупованих територіях, види інформації, що міститься в реєстрі кадрового резерву державних службовців для роботи на деокупованих територіях, порядок її використання, та порядок функціонування такого реєстру, а також порядок направлення державних службовців (поліцейських) на роботу (проходження служби) на деокупованих територіях визначає Кабінет Міністрів України за погодженням з Офісом Генерального прокурора (щодо державних службовців органів прокуратури), Вищою радою правосуддя та

Державною судовою адміністрацією України (щодо державних службовців у системі правосуддя).

Стаття 46. Формування кадрового резерву поліцейських для роботи на деокупованих територіях

1. З метою залучення поліцейських до служби в поліції на деокупованих територіях утворюється кадровий резерв.

2. Забезпечення функціонування та ведення реєстру кадрового резерву поліцейських для служби на деокупованих територіях здійснює його розпорядник — Міністерство внутрішніх справ України.

3. Порядок формування кадрового резерву поліцейських для служби в поліції на деокупованих територіях, види інформації, що міститься в реєстрі кадрового резерву поліцейських для служби на деокупованих територіях, порядок її використання, та порядок функціонування такого реєстру визначає Кабінет Міністрів України.

Стаття 47. Політико-дипломатичні та санкційні заходи

1. Україна здійснює послідовну політику щодо вжиття політико-дипломатичних та санкційних заходів за незаконні дії, пов'язані зі збройною агресією та тимчасовою окупацією, до держави-агресора (держави-окупанта), юридичних та фізичних осіб, інших суб'єктів.

2. Україна використовує механізми двосторонньої міжнародної співпраці, міжнародних організацій та міжнародних судових установ з метою збереження та посилення санкцій суб'єктами міжнародного права, а також притягнення винних осіб до кримінальної відповідальності за злочини проти миру, безпеки людства та міжнародного правопорядку.

3. Обсяг та зміст застосованих Україною санкцій, пов'язаних зі збройною агресією тимчасовою окупацією, не може бути меншим за обсяг та зміст санкцій, застосованих суб'єктами міжнародного права, крім випадків, коли це суперечить національним інтересам України.

4. Міністерство закордонних справ України відстежує запровадження суб'єктами міжнародного права санкцій, пов'язаних зі збройною агресією та тимчасовою окупацією.

5. Якщо санкції, пов'язані зі збройною агресією та тимчасовою окупацією, запроваджені суб'єктами міжнародного права, за обсягом чи змістом перевищують обсяг чи зміст санкцій, запроваджених Україною, Міністерство закордонних справ України невідкладно інформує про це Кабінет Міністрів України.

6. Кабінет Міністрів України за результатами отриманої інформації вносить на розгляд Ради національної безпеки та оборони України пропозиції щодо застосування санкцій або зміни їхнього обсягу чи змісту.

7. Міністерство закордонних справ України відстежує випадки дій з боку суб'єктів міжнародного права, а також юридичних осіб-нерезидентів, їхніх посадових осіб, що можуть свідчити про сприяння збройній агресії, тимчасовій окупації чи визнання анексії частини території України Російською Федерацією, та у випадку виявлення таких випадків вживає належних заходів реагування.

Глава 9. ОСОБЛИВОСТІ ЗДІЙСНЕННЯ СУДОЧИНСТВА ПРОТЯГОМ КОНФЛІКТНОГО ПЕРІОДУ

Стаття 48. Встановлення неможливості здійснення правосуддя окремими судами та відновлення їхньої діяльності

1. Державна судова адміністрація України складає перелік місцевих та апеляційних судів, територіальна підсудність яких поширюється на тимчасово окуповані території, і в яких неможливо здійснювати правосуддя, та направляє відповідні подання до Голови Верховного Суду для прийняття рішень, передбачених цим Законом.

2. Державна судова адміністрація України після деокупації відповідної території вживає заходів для відновлення належних умов діяльності місцевих судів, апеляційних судів, територіальна підсудність яких поширюється на цю територію.

3. В разі відновлення належних умов діяльності місцевого суду (апеляційного суду), територіальна підсудність якого поширюється на деокуповану територію, Державна судова адміністрація України направляє до Голови Верховного Суду подання про можливість відновлення роботи цього суду.

4. Місцевий суд (апеляційний суд) відновлює здійснення правосуддя за розпорядженням Голови Верховного Суду.

Стаття 49. Особливості визначення територіальної підсудності протягом перехідного періоду

1. До відновлення здійснення правосуддя судами, територіальна підсудність яких поширюється на тимчасово окуповані території, тимчасова територіальна підсудність судових справ, підсудним цим судам, визначається за правилами цієї статті.

2. У випадку неможливості здійснення правосуддя судами, територіальна підсудність яких поширюється на тимчасово окуповані території, тимчасову територіальну підсудність судових справ, підсудних цим судам, визначає Голова Верховного Суду.

3. Питання, що належать до повноважень слідчого судді у кримінальних провадженнях, що перебувають на стадії досудового розслідування і здійснюються на тимчасово окупованих територіях, в разі неможливості здійснювати правосуддя судами, територіальна підсудність яких поширюється на тимчасово окуповані території, розглядаються слідчими суддями місцевих загальних судів, визначених Головою Верховного Суду.

4. Суди згідно з визначеною відповідно до цієї статті тимчасовою територіальною підсудністю та відповідно до вимог процесуального законодавства здійснюють розгляд справ та вирішують процесуальні питання, які виникають після ухвалення судового рішення.

5. Справи, розгляд яких не закінчено і які перебувають у провадженні місцевих судів (апеляційних судів), територіальна підсудність яких поширюється на тимчасово окуповані території, в разі їхньої неможливості здійснювати правосуддя передаються судам відповідно до встановленої згідно з цією статтею тимчасової територіальної підсудності протягом десяти робочих днів з дня прийняття розпорядження Голови Верховного Суду.

6. У разі неможливості передачі матеріалів справи відповідно до встановленої згідно з цією статтею тимчасової територіальної підсудності вчинення необхідних процесуальних дій здійснюється за документами і матеріалами, поданими учасниками судового процесу, за умови, що такі документи і матеріали є достатніми для ухвалення відповідного судового рішення.

7. Голова Верховного Суду після деокупації відповідної території приймає рішення про відновлення здійснення правосуддя окремими судами, територіальна підсудність яких поширюється на ці території.

8. Місцеві та апеляційні суди, які розпочали розгляд справ відповідно до частин другої або третьої цієї статті, після видання Головою Верховного Суду розпорядження про відновлення роботи відповідних місцевих або апеляційних судів продовжують розгляд таких справ.

9. З дня відновлення здійснення правосуддя апеляційними судами, територіальна підсудність яких поширюється на тимчасово окуповані території, ці суди здійснюють апеляційний перегляд справ, розгляд яких здійснюється місцевими судами, тимчасова територіальна підсудність яких знаходяться у межах територіальної підсудності цих апеляційних судів.

Стаття 50. Порядок виклику в суд та повідомлення про судові рішення учасників справи з тимчасово окупованих територій

1. Якщо остання відома адреса місця проживання (перебування), місцезнаходження чи місця роботи учасників справи знаходиться на тимчасово окупованих територіях, суд викликає або повідомляє через оголошення на офіційному вебсайті судової влади України (з посиланням на вебадресу відповідної ухвали суду в Єдиному державному реєстрі судових рішень) учасників справи, які не мають офіційної електронної адреси, про дату, час і місце:

1) першого судового засідання у справі — не пізніше ніж за двадцять днів до дати відповідного судового засідання;

2) судових засідань, окрім першого судового засідання у справі, чи про вчинення відповідної процесуальної дії — не пізніше ніж за десять днів до дати відповідного судового засідання або вчинення відповідної процесуальної дії.

2. З опублікуванням оголошення, передбаченого частиною першою цієї статті, відповідні учасники справи вважаються повідомленими про дату, час і місце розгляду справи чи про вчинення відповідної процесуальної дії.

3. Учасники справи, остання відома адреса місця проживання (перебування) чи місцезнаходження яких знаходиться на тимчасово окупованих територіях і які не мають офіційної електронної адреси, повідомляються про ухвалення відповідного судового рішення шляхом розміщення інформації на офіційному вебпорталі судової влади з посиланням на вебадресу такого судового рішення в Єдиному державному реєстрі судових рішень.

4. З моменту розміщення інформації, передбаченої частиною третьою цієї статті, вважається, що відповідні учасники справи отримали судові рішення.

5. Передбачений цією статтею порядок виклику в суд та повідомлення про судові рішення може застосовуватися стосовно інших учасників судового процесу, адреса місця проживання (перебування), місцезнаходження чи місця роботи яких знаходиться на тимчасово окупованих територіях, якщо від цього залежить реалізація ними своїх процесуальних прав і обов'язків.

Стаття 51. Підслідність кримінальних правопорушень, вчинених на тимчасово окупованих територіях

1. Підслідність кримінальних правопорушень, вчинених на тимчасово окупованих територіях, у разі неможливості здійснювати досудове розслідування визначає Генеральний прокурор.

2. У разі неможливості здійснювати досудове розслідування, матеріали досудового розслідування передаються органам досудового розслідування, визначеним Генеральним прокурором, протягом п'яти робочих днів з дня визначення підслідності.

3. Досудове розслідування, підслідність якого визначена за правилами цієї статті, не змінюється у разі відновлення можливості здійснення досудового розслідування органом досудового розслідування, крім випадків, передбачених Кримінальним процесуальним кодексом України.

Стаття 52. Здійснення спеціального досудового розслідування та спеціального судового провадження стосовно осіб, які перебувають на тимчасово окупованих територіях

1. Ухилення від явки на виклик слідчого, прокурора чи судовий виклик слідчого судді, суду (неприбуття на виклик без поважної причини більш як два рази) підозрюваним, обвинуваченим, який перебуває на тимчасово окупованих територіях, та оголошення його у розшук є підставою для здійснення спеціального досудового розслідування чи спеціального судового провадження в порядку, передбаченому Кримінальним процесуальним кодексом України.

2. Вимога про оголошення у міждержавний або міжнародний розшук не поширюється на випадки, якщо вирішується питання про застосування стосовно осіб, визначених у частині першій цієї статті, спеціального досудового розслідування чи спеціального судового провадження.

Стаття 53. Особливості обчислення строків позовної давності та поновлення процесуальних строків

1. У випадку неможливості звернення до суду у зв'язку з тимчасовою окупацією населеного пункту, строк звернення до суду (строк позовної давності) починає перебіг з дати деокупації відповідного населеного пункту.

2. Процесуальні строки, встановлені відповідними процесуальними кодексами, можуть бути поновлені судами за заявами учасників справ та осіб, які не брали участі у справах, якщо суди вирішили питання про їхні права, інтереси та (або) обов'язки (у разі наявності у них права на вчинення відповідних процесуальних дій, передбачених відповідними процесуальними кодексами), якщо суди визнають причини їх пропуску поважними і такими, що зумовлені тимчасовою окупацією.

3. Суди можуть поновити строки, визначені частиною першою цієї статті.

4. Суди за заявами осіб продовжують процесуальні строки, встановлені судами, якщо неможливість вчинення відповідних процесуальних дій у визначений строк зумовлена тимчасовою окупацією.

Стаття 54. Забезпечення діяльності органів правосуддя на деокупованих територіях

1. З метою здійснення функцій прокуратури на деокупованих територіях Генеральний прокурор відповідно до закону утворює прокуратури, територіальна юрисдикція яких поширюється на деокуповані території.

2. Суди, територіальна юрисдикція яких поширюється на тимчасово окуповані території, утворюються відповідно до закону та починають діяти або відновлюють роботу після деокупації відповідної території в порядку, визначеному статтею 49 цього Закону.

3. Судді можуть бути за власною заявою переведені до судів, територіальна юрисдикція яких поширюється на тимчасово окуповані території.

4. Судді судів, територіальна юрисдикція яких поширюється на тимчасово окуповані території, переводяться в порядку, затвердженому Вищою радою правосуддя за поданням Вищої кваліфікаційної комісії суддів України, погодженим з Державною судовою адміністрацією України.

5. До прийняття рішення Головою Верховного Суду про відновлення здійснення правосуддя окремими судами, територіальна підсудність яких поширюється на тимчасово окуповані території, судді, переведені до таких судів відповідно до частини третьої цієї статті, тимчасово відряджаються на посаду судді до суду, з якої вони були переведені.

6. Апарати судів формуються з кадрового резерву державних службовців, який утворюється відповідно до цього Закону.

Глава 10. ОСОБЛИВОСТІ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ ТА ЗДІЙСНЕННЯ ПРАВ ПІД ЧАС КОНФЛІКТНОГО ПЕРІОДУ

Стаття 55. Зв'язки з громадянами та охорона культурної спадщини на тимчасово окупованих територіях

1. Україна зобов'язується підтримувати і забезпечувати економічні, фінансові, політичні, соціальні, інформаційні, культурні та інші зв'язки з громадянами України, які проживають на тимчасово окупованих територіях.

2. Відповідальність за охорону культурної спадщини на тимчасово окупованих територіях покладається на Російську Федерацію як на державу-окупанта відповідно до принципів і норм міжнародного права.

Стаття 56. Особливий порядок здійснення свободи пересування та переміщення товарів

1. Громадяни України мають право на вільний та безперешкодний в'їзд на тимчасово окуповані території та виїзд з них, з урахуванням обмежень, встановлених Конституцією та законами України, за умови пред'явлення документа, що посвідчує особу та підтверджує громадянство України.

2. В'їзд осіб, переміщення товарів на тимчасово окуповані території і виїзд осіб, переміщення товарів із таких територій здійснюються через контрольні пункти в'їзду-виїзду, на яких запроваджується прикордонний та митний контроль.

3. Порядок виїзду осіб, переміщення товарів на тимчасово окуповані території і в'їзду осіб, переміщення товарів із таких територій визначає Кабінет Міністрів України.

4. Забороняється на період тимчасової окупації постачання товарів (робіт, послуг) з тимчасово окупованих територій та на тимчасово окуповані території, за винятком:

1) особистих речей громадян, визначених частиною першою статті 370 Митного кодексу України (крім товарів, визначених пунктом 24 частини першої зазначеної статті), що переміщуються у ручній поклажі та/або супроводжуваному багажі;

2) соціально значущих продуктів харчування, що переміщуються фізичними особами, сумарна фактурна вартість яких не перевищує еквівалент десяти прожиткових мінімумів для працездатних осіб, встановлених на 1 січня відповідного року, та сумарна вага яких не перевищує 50 кілограмів на одну особу, за переліком, що затверджує Кабінет Міністрів України.

5. Положення пункту другого частини четвертої цієї статті застосовується у разі, коли особа, яка ввозить товари на тимчасово окуповані території, в'їжджає на такі території не частіше одного разу протягом однієї доби.

6. Обмеження, встановлені частинами четвертою, п'ятою цієї статті не поширюється на:

1) постачання електричної енергії з тимчасово окупованих територій та на тимчасово окуповані території, що здійснюється відповідно до рішення Ради національної безпеки та оборони України;

2) переміщення з тимчасово окупованих територій товарів, що мають стратегічне значення для галузей економіки та безпеки держави, за підтвердженням центрального органу виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику економічного, соціального розвитку і торгівлі;

3) переміщення на тимчасово окуповані території гуманітарної допомоги, яка надається відповідно до Закону України «Про гуманітарну допомогу».

7. Ввезення на тимчасово окуповані території або вивезення з них валютних цінностей здійснюється в порядку, визначеному статтею 8 Закону України «Про валюту і валютні операції» з урахуванням обмежень, встановлених цією статтею.

8. Ввезти на тимчасово окуповані території або вивезти з них готівкову валюту Російської Федерації можуть виключно фізичні особи в сумі, що не перевищує еквівалент десяти прожиткових мінімумів для працездатних осіб, встановлених на 1 січня відповідного року, за умови усного декларування посадовій особі митниці.

9. На фізичних осіб, які здійснюють в'їзд на тимчасово окуповані території або виїзд з них, поширюється дія Закону України «Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення».

10. Митні формальності, пов'язані з переміщенням товарів та фізичних осіб через лінію розмежування, здійснюються як при переміщенні через митну територію України у зонах митного контролю, розташованих у контрольних пунктах в'їзду-виїзду, а для постачання товарів, що переміщуються трубопровідним транспортом або лініями електропередач, — у місцях, визначених статтею 231 та частиною п'ятою статті 247 Митного кодексу України.

11. До іноземних громадян та осіб без громадянства при в'їзді на тимчасово окуповані території та виїзді з них застосовуються положення Закону України «Про правовий статус іноземців та осіб без громадянства» з урахуванням таких особливостей:

1) в'їзд на тимчасово окуповані території та виїзд з них допускаються за документами, визначеними статтею 15 Закону України «Про правовий статус іноземців та осіб без громадянства» та лише за спеціальним дозволом;

2) виїзд з тимчасово окупованих територій може бути здійснено зокрема у випадках та за процедурою, передбаченими Конвенцією про статус біженців;

3) норми міжнародних угод, укладених між компетентними органами України та інших держав про використання національних (внутрішніх) документів для в'їзду, виїзду і пересування фізичними особами територією договірних сторін, не поширюються на тимчасово окуповані території;

4) за порушення встановленого порядку в'їзду на тимчасово окуповані території чи виїзду з них або вчинення спроби потрапити на ці території поза контрольними пунктами в'їзду-виїзду, а також за порушення порядку переміщення товарів порушникам забороняється в'їзд в Україну в порядку, визначеному частинами другою, третьою статті 13 Закону України «Про правовий статус іноземців та осіб без громадянства».

12. В районі здійснення заходів із забезпечення національної безпеки і оборони, відсічі і стримування збройної агресії Російської Федерації у Донецькій та Луганській областях, зокрема у зонах безпеки, прилеглих до району бойових дій, може здійснюватись обмеження свободи пересування відповідно до Закону України «Про особливості державної політики із забезпечення державного суверенітету України на тимчасово окупованих територіях у Донецькій та Луганській областях».

Стаття 57. Захист виборчих прав громадян України

1. Під час проведення виборів Президента України, народних депутатів України, всеукраїнського референдуму голосування громадян України на тимчасово окупованих територіях не організовується і не проводиться.

2. Громадянам України, які проживають на тимчасово окупованих територіях, створюються умови для вільного волевиявлення під час виборів

Президента України, народних депутатів України та всеукраїнського референдуму на іншій території України.

3. На тимчасово окупованих територіях місцеві вибори, місцевий референдум не проводяться.

4. Порядок доступу до записів про виборців, виборча адреса яких належить до території, на яку поширюються повноваження цих органів ведення Державного реєстру виборців, а також актуалізації цих записів встановлює Центральна виборча комісія.

Стаття 58. Гарантії права власності та правовий режим майна на тимчасово окупованих територіях

1. За фізичними та юридичними особами зберігається право власності, інші речові права на майно, в тому числі на нерухоме майно, включаючи земельні ділянки, що знаходиться на тимчасово окупованих територіях, якщо таке майно набуто відповідно до законів України.

2. За державою, територіальними громадами, розташованими на тимчасово окупованих територіях, органами державної влади, органами місцевого самоврядування та іншими суб'єктами публічного права України зберігається право власності, інші речові права на майно, у тому числі на нерухоме майно, включаючи земельні ділянки, що знаходиться на тимчасово окупованих територіях.

3. Набуття та припинення права власності на нерухоме майно, яке знаходиться на тимчасово окупованих територіях, здійснюється відповідно до законодавства України за межами тимчасово окупованих територій, крім випадків, передбачених цим Законом.

4. Земля, її надра, атмосферне повітря, водні та інші природні ресурси, що знаходяться в межах території України, природні ресурси її континентального шельфу, виключної (морської) економічної зони, які є об'єктами права власності Українського народу, військове майно, майно державних органів, державних підприємств, установ та організацій, що знаходяться на тимчасово окупованих територіях і є власністю держави, не можуть переходити у власність інших держав, юридичних або фізичних осіб в інший спосіб, ніж передбачений законами України.

5. У випадку переходу об'єктів, визначених частиною четвертою цієї статті, у власність інших держав, юридичних або фізичних осіб в інший спосіб, ніж передбачений законами України, держава вживає всіх законних заходів для поновлення порушених майнових прав.

6. Фізичні особи та суб'єкти господарювання звільняються від плати за землю (земельний податок та орендна плата за земельні ділянки державної та комунальної власності) за земельні ділянки, які:

- 1) розташовані на тимчасово окупованих територіях
- 2) розташовані на території територіальних громад на лінії розмежування;
- 3) є забрудненими територіями;
- 4) знаходяться в Донецькій чи Луганській областях на відстані до трьох кілометрів від лінії розмежування.

7. Фізичні особи та суб'єкти господарювання звільняються від плати за користування державним та комунальним майном і концесійної плати за право на створення (будівництво) та/або управління (експлуатацію) державним та комунальним майном, що розташоване на тимчасово окупованих територіях.

8. До деокупації відповідного населеного пункту забороняється примусова реалізація житла (житлових будинків, частин житлових будинків, квартир, кімнат у квартирах, кімнат, житлових секцій чи блоків у гуртожитках, інших жилих приміщень), що розміщене на території окупованого населеного пункту.

Примітка. Термін «забруднена територія» вживається в цій статті у значенні, наведеному в Законі України «Про протимінну діяльність в Україні».

Стаття 59. Особливості іпотеки

1. Упродовж строку тимчасової окупації громадяни України (у тому числі фізичні особи – підприємці) та юридичні особи звільняються від обов'язку погашення основної суми іпотечного кредиту та нарахованих відсотків за ним, якщо об'єктом іпотеки є майно, розташоване (zareєстроване) на території, що після укладення такого іпотечного договору була тимчасово окупована.

2. Національний банк України приймає рішення про зміну класифікації іпотечних кредитів, зазначених у частині другій цієї статті, або інші рішення з метою недопущення погіршення ліквідності (фінансового стану) кредитора.

3. Впродовж строку тимчасової окупації щодо нерухомого майна, розташованого на тимчасово окупованих територіях, що належить громадянам України (у тому числі фізичним особам–підприємцям) або юридичним особам та перебуває в іпотеці, зупиняється дія статті 37 (у частині реалізації права іпотекодержателя на набуття права власності на предмет іпотеки), статті 38 (у частині реалізації права іпотекодержателя на продаж предмета іпотеки), статті 40 (у частині виселення мешканців із житлових будинків та приміщень, переданих в іпотеку, щодо яких є судові рішення про звернення стягнення на такі об'єкти), статей 41, 43-47 (у частині реалізації предмета іпотеки на прилюдних торгах) Закону України «Про іпотеку».

4. Положення частини третьої цієї статті, крім зупинення дії статті 40 (у частині виселення мешканців із житлових будинків та приміщень, переданих в іпотеку, щодо яких є судові рішення про звернення стягнення на такі об'єкти) Закону України «Про іпотеку», не поширюються на нерухоме майно фізичних осіб–підприємців, юридичних осіб, місцем розташування якого є Донецька або Луганська області, крім тимчасово окупованих територій, оформлене в іпотеку з метою забезпечення виконання зобов'язань за договорами, укладеними після 1 січня 2018 року, або за договорами, до яких після 1 січня 2018 року за погодженням сторін вносилися зміни в частині продовження строків виконання зобов'язань та/або зменшення розміру процентів, штрафних санкцій.

Стаття 60. Запровадження мораторіїв на нарахування пені та штрафів

1. З дати тимчасової окупації населеного пункту та до дати його деокупації забороняється нарахування пені та/або штрафів на основну суму заборгованості із зобов'язань за кредитними договорами та договорами позики фізичним особам, які зареєстровані та постійно проживають в таких населених пунктах або переселилися з них у період з дати тимчасової окупації, а також юридичним особам та фізичним особам – підприємцям, що провадять (провадили) свою господарську діяльність на території цих населених пунктів відповідно до законодавства України.

2. Банки та інші фінансові установи, а також кредитори зобов'язані скасувати зазначеним у частині першій цієї статті особам пеню та/або штрафи,

нараховані на основну суму заборгованості із зобов'язань за кредитними договорами і договорами позики під час тимчасової окупації.

3. Положення частин першої і другої цієї статті не поширюються на нарахування пені та/або штрафів на основну суму заборгованості із зобов'язань за кредитними договорами та договорами позики, укладеними з юридичними особами і фізичними особами – підприємцями, місцезнаходженням яких є тимчасово окуповані території, якщо такі договори укладені після 1 січня 2022 року або до яких після 1 січня 2022 року за погодженням сторін вносилися зміни в частині продовження строків виконання зобов'язань та/або зменшення розміру процентів, штрафних санкцій.

4. З дати тимчасової окупації населеного пункту і до дати його деокупації забороняється нарахування пені та/або штрафів за несвоєчасне внесення платежів за житлово-комунальні послуги фізичним особам, які зареєстровані та постійно проживають в таких населених пунктах або переселилися з них у період з дати тимчасової окупації.

5. Кошти, стягнуті з фізичних осіб, визначених у частині четвертій цієї статті, у вигляді пені за несвоєчасне внесення платежів за житлово-комунальні послуги у період з дати тимчасової окупації населеного пункту і до дати його деокупації, за вибором особи зараховуються у майбутні платежі за житлово-комунальні послуги або повертаються фізичній особі.

6. З дати тимчасової окупації населеного пункту і до дати його деокупації забороняється енергопостачальним компаніям нараховувати пеню та/або штрафи за несвоєчасне внесення платежів за спожиті енергетичні ресурси підприємствами-виконавцями/виробниками житлово-комунальних послуг, що надають такі послуги на тимчасово окупованих територіях.

Стаття 61. Особливості оподаткування

1. Заборгованість зі сплати податків, зборів та обов'язкових платежів, що виникла з дати тимчасової окупації відповідного населеного пункту до дати деокупації, визнається безнадійною та підлягає списанню в порядку, встановленому законом.

2. До платників податків, які на дату початку тимчасової окупації мали місцезнаходження на відповідній території Донецької, Луганської областей, Автономної Республіки Крим та міста Севастополя, не застосовуються,

починаючи з першого числа місяця, наступного за місяцем, в якому розпочалася тимчасова окупація, фінансові та штрафні санкції за порушення вимог порядку подання, обчислення, правильності заповнення податкових декларацій (податкової звітності) та повноти сплати сум податків і зборів.

3. Положення статей 59, 60, 87–101, 124, 126 і 129 Податкового кодексу України не застосовуються до платників податків із місцезнаходженням на тимчасово окупованих територіях.

Стаття 62. Гарантії збереження громадянства України

1. Примусове або автоматичне набуття громадянами України громадянства Російської Федерації не визнається Україною та не є підставою для втрати громадянства України.

2. Особи, причетні до примусового або автоматичного набуття громадянами України громадянства Російської Федерації, несуть за це відповідальність відповідно до закону.

Стаття 63. Гарантії здійснення соціального забезпечення

1. Громадяни похилого віку, особи з інвалідністю, діти з інвалідністю та інші громадяни України, які перебувають у складних життєвих обставинах та проживають на тимчасово окупованих територіях, мають право на отримання соціальних послуг відповідно до законодавства України.

2. Бездомні особи, які перебувають на тимчасово окупованих територіях, мають право на соціальний захист відповідно до законодавства України.

3. Виплата пенсій та інших державних виплат громадянам України, які проживають на тимчасово окупованих територіях, гарантується незалежно від місця проживання та наявності статусу внутрішньо переміщеної особи.

4. Верифікація отримувачів пенсій та інших державних виплат здійснюється відповідно до Закону України «Про верифікацію та моніторинг державних виплат».

Стаття 64. Особливості реалізації фінансової та економічної політики протягом конфліктного періоду

1. Система електронних платежів Національного банку України та внутрішньодержавні платіжні системи, платіжними організаціями яких є резиденти України, не застосовуються на тимчасово окупованих територіях.

2. На тимчасово окупованих територіях права на цінні папери і права за цінними паперами емітентів охороняються та обліковуються відповідно до законодавства України з такими особливостями:

1) набуття і припинення прав на цінні папери і прав за цінними паперами емітентів на тимчасово окупованих територіях, а також їхнє обтяження зобов'язаннями чи обмеження в обігу підлягають реєстрації у порядку, встановленому Національною комісією з цінних паперів та фондового ринку;

2) депозитарні установи, які були зареєстровані на тимчасово окупованих територіях, зобов'язані пройти спрощену процедуру перереєстрації на іншій території України у порядку та строки, встановлені Національною комісією з цінних паперів та фондового ринку, інакше ліцензія депозитарної установи вважається анульованою;

3) переказ цінних паперів та/або прав на цінні папери чи прав за цінними паперами, якщо їхнім одержувачем є особа, яка знаходиться або зареєстрована на тимчасово окупованих територіях, здійснюється після повної оплати цих цінних паперів;

4) особливості обігу цінних паперів, здійснення депозитарної діяльності та діяльності емітентів цінних паперів, які знаходяться на тимчасово окупованих територіях, визначаються Національною комісією з цінних паперів та фондового ринку.

3. Протягом тимчасової окупації:

1) Національна комісія з цінних паперів та фондового ринку має право зупинити внесення змін до системи депозитарного обліку щодо цінних паперів емітентів, зареєстрованих на тимчасово окупованих територіях, або власників цінних паперів, депозитарний облік яких ведеться депозитарними установами на тимчасово окупованих територіях, зокрема у разі виявлення порушень норм цього Закону;

2) забороняється проведення на тимчасово окупованих територіях загальних зборів акціонерів і власників корпоративних прав та інших засідань органів управління акціонерних та інших господарських товариств;

3) розрахунок за правочинами щодо цінних паперів (переказу цінних паперів та/або прав на цінні папери чи прав за цінними паперами), якщо їхнім набувачем є особа, яка розташована (знаходиться) на тимчасово окупованих територіях, здійснюється за принципом поставки проти оплати, передбаченим у пункті 18 статті 1 Закону України «Про депозитарну систему України».

4. На тимчасово окупованих територіях забороняється діяльність операторів державних лотерей.

5. Державні гарантії за внутрішніми та зовнішніми місцевими запозиченнями (позиками) Автономної Республіки Крим та міста Севастополя, а також осіб, які мають місцезнаходження (проживання, перебування) на цій території, не надаються.

6. Порядок сплати (списання, продажу) раніше гарантованого державою боргу Автономної Республіки Крим та міста Севастополя або осіб, які перебувають на цій території, у частині, що залишається непогашеним станом на дату набрання чинності цим Законом, встановлюється Кабінетом Міністрів України.

7. Спеціальні дозволи на користування надрами, надані Державному акціонерному товариству «Чорноморнафтогаз» на ділянки, розташовані на тимчасово окупованих територіях, вважаються такими, строк дії яких продовжено на період тимчасової окупації.

Стаття 65. Забезпечення діяльності тимчасово переміщених закладів фахової передвищої, вищої освіти, наукових установ

1. Тимчасово переміщені заклади фахової передвищої, вищої освіти, наукові установи — заклади фахової передвищої, вищої освіти, наукові установи, які під час конфліктного періоду за рішенням засновника (засновників) змінили своє місцезнаходження шляхом переміщення з тимчасово окупованих територій.

2. Перелік тимчасово переміщених закладів фахової передвищої, вищої освіти, наукових установ затверджує Кабінет Міністрів України за поданнями засновників таких закладів, установ.

3. Тимчасово переміщені заклади фахової передвищої, вищої освіти, наукові установи мають право використовувати передане їм на праві господарського відання майно для участі в цивільних відносинах, у тому числі для ведення фінансово-господарської діяльності, відповідно до цілей їх утворення та в межах їхньої цивільної правоздатності.

4. Обсяг повноважень з управління майном, яке було передане в господарське відання тимчасово переміщених закладів фахової передвищої, вищої освіти, наукових установ може бути розширено у порівнянні з правами, наданими цим Законом та іншими нормативно-правовими актами, на тимчасовій основі, до закінчення конфліктного періоду. Дія цього положення не поширюється на повноваження з відчуження закладами фахової передвищої, вищої освіти, науковими установами майна, віднесеного до основних фондів.

5. Тимчасово переміщений заклад фахової передвищої, вищої освіти, наукова установа, а також їхні працівники не несуть відповідальності за стан майна, що знаходиться на тимчасово окупованих територіях з дати тимчасової окупації відповідних територій до дати повернення такого закладу фахової передвищої, вищої освіти, наукової установи на попереднє місцезнаходження, але не пізніше ніж через шість місяців з дати деокупації території, на якій раніше знаходився такий заклад (установа), крім випадків, коли нестача, втрата, псування майна заподіяні з їхньої вини, яка доведена в установленому законом порядку.

6. Держава сприяє відновленню та вдосконаленню матеріально-технічної бази тимчасово переміщених закладів фахової передвищої, вищої освіти, наукових установ.

7. Акредитація освітніх програм у тимчасово переміщених закладах фахової передвищої, вищої освіти, наукових установах здійснюється безоплатно.

8. Засновник (засновники) тимчасово переміщених закладів фахової передвищої, вищої освіти, наукових установ державної та комунальної форм власності сприяють наданню приміщень, які знаходяться в їхній сфері управління, для організації освітнього процесу (наукової і науково-технічної діяльності) та/або проживання здобувачів освіти та працівників таких закладів (установ).

9. Центральний орган виконавчої влади у сфері освіти і науки уповноважений ініціювати:

1) передачу прав засновника закладів професійної (професійно-технічної) освіти тимчасово переміщеним закладам вищої освіти, науковим установам за згодою сторін

2) реорганізацію тимчасово переміщених закладів фахової передвищої, вищої освіти, наукових установ шляхом злиття чи приєднання в порядку, визначеному Кабінетом Міністрів України.

10. Працівники тимчасово переміщених закладів фахової передвищої, вищої освіти, наукових установ, які протягом двох місяців з дня опублікування наказу (рішення) засновника (засновників) про тимчасове переміщення закладу фахової передвищої, вищої освіти, наукової установи не приступили до виконання своїх обов'язків за новим місцезнаходженням закладу (установи), вважаються такими, що відмовилися від переведення на роботу в іншу місцевість, із застосуванням наслідків, передбачених пунктом 6 частини першої статті 36 Кодексу законів про працю України.

11. Тимчасово переміщеним закладам фахової передвищої, вищої освіти, науковим установам, архівні документи яких залишилися на тимчасово окупованих територіях, дозволяється видача довідок про підтвердження трудового стажу та відомостей про періоди навчання на підставі дипломів, посвідчень, свідоцтв, довідок та інших документів, які дозволяють встановити такі факти.

12. На виконання тимчасово переміщеними закладами фахової передвищої, вищої освіти, науковими установами кредитних та інших договірних зобов'язань (крім договорів про надання освітніх послуг), які виникли до переміщення з тимчасово окупованих територіях, запроваджується мораторій на конфліктний період.

13. Під час конфліктного періоду забороняється нарахування пені та/або штрафів на основну суму заборгованості тимчасово переміщених закладів фахової передвищої, вищої освіти, наукових установ із зобов'язань за кредитними та іншими договорами (крім договорів про надання освітніх послуг), що не припинилися, з дня видання їхнім засновником (засновниками) наказу (рішення) про зміну його місцезнаходження.

14. Тимчасово переміщений заклад фахової передвищої, вищої освіти, наукова установа не несуть відповідальності за зобов'язаннями, укладеними від їхнього імені на тимчасово окупованих територіях, з дня видання їхнім

засновником (засновниками) наказу (рішення) про зміну його місцезнаходження.

15. Після деокупації населеного пункту, у якому знаходився заклад фахової передвищої, вищої освіти, наукова установа до початку тимчасової окупації, засновник (засновники) тимчасово переміщеного закладу фахової передвищої, вищої освіти, наукової установи протягом шести місяців може ухвалити рішення про повернення закладу (установи) на попереднє місцезнаходження або про продовження його діяльності за місцезнаходженням, встановленим на час тимчасового переміщення, на постійній основі. Після завершення цього строку або ухвалення відповідного рішення засновником (засновниками) тимчасово переміщеного закладу фахової передвищої, вищої освіти, наукової установи такі заклади, установи втрачають статус тимчасово переміщених.

Стаття 66. Забезпечення реалізації права на освіту

1. Особи, які проживають на тимчасово окупованих територіях, у територіальних громадах на лінії розмежування, мають право на здобуття або продовження здобуття певного освітнього рівня на іншій території України з наданням місць у гуртожитках на час навчання.

2. Особи, які проживають на тимчасово окупованих територіях, у територіальних громадах на лінії розмежування, здобувають фахову передвищу, вищу освіту (на конкурсних засадах) та професійну (професійно-технічну) освіту за кошти Державного бюджету України в порядку та в межах квот, визначених центральним органом виконавчої влади у сфері освіти і науки.

3. Держава створює додаткові можливості для прийому на навчання до закладів освіти та отримання документів про повну загальну середню, професійну (професійно-технічну), фахову передвищу, вищу освіту внутрішньо переміщеними особами та особами, місцем проживання яких є тимчасово окуповані території та територіальні громади на лінії розмежування.

4. Центральний орган виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сферах освіти і науки визначає:

1) порядок проходження державної підсумкової атестації та отримання документа державного зразка про базову та/або повну загальну середню освіту;

2) умови прийому на навчання до закладів професійної (професійно-технічної), фахової передвищої, вищої освіти для осіб, місцем проживання яких є тимчасово окуповані території та територіальні громади на лінії розмежування;

3) порядок проходження атестації для визнання здобутих кваліфікацій, результатів навчання та періодів навчання на тимчасово окупованих територіях;

4) перелік уповноважених на проведення атестації закладів освіти (для вищої освіти — за поданням Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти).

Глава 11. ОСОБЛИВОСТІ ЗДІЙСНЕННЯ ОКРЕМИХ ПРАВОВІДНОСИН ПІД ЧАС КОНФЛІКТНОГО ПЕРІОДУ

Стаття 67. Особливості забезпечення реалізації права на спадкування

1. У разі якщо останнім місцем проживання спадкодавця є тимчасово окупований населений пункт, місцем відкриття спадщини є місце подання першої заяви, що свідчить про волевиявлення щодо спадкового майна, спадкоємців, виконавців заповіту, осіб, заінтересованих в охороні спадкового майна, або вимоги кредиторів.

2. Якщо місце проживання спадкодавця невідоме, а нерухоме майно або основна його частина, у разі відсутності нерухомого майна — основна частина рухомого майна знаходиться на тимчасово окупованих територіях, місцем відкриття спадщини є місце подання першої заяви, що свідчить про волевиявлення щодо спадкового майна, спадкоємців, виконавців заповіту, осіб, заінтересованих в охороні спадкового майна, або вимоги кредиторів.

3. Спадкова справа підлягає реєстрації у Спадковому реєстрі в порядку, затвердженому Кабінетом Міністрів України.

Стаття 68. Особливості оформлення документів, що посвідчують особу та підтверджують громадянство України, осіб, які проживають на тимчасово окупованих територіях або переселилися з них протягом тимчасової окупації

1. Оформлення документів, що підтверджують громадянство України, посвідчують особу чи її спеціальний статус, осіб, які проживають на тимчасово окупованих територіях або переселилися з них під час тимчасової окупації, здійснюється за місцем звернення особи (її законного представника) в порядку, передбаченому законодавством України.

2. Для внесення відомостей про місце проживання до документів, що посвідчують особу та підтверджують громадянство України, осіб, які проживають на тимчасово окупованих територіях або переселилися з них під час тимчасової окупації, може використовуватися інформація з Державного реєстру виборців та Державного реєстру фізичних осіб – платників податків.

Стаття 69. Особливості підтвердження обставин непереборної сили на тимчасово окупованих територіях

1. Єдиним належним та достатнім документом, що засвідчує форс-мажорні обставини (обставини непереборної сили), що мали місце на тимчасово окупованих територіях, є сертифікат, виданий відповідно до положень статті 14-1 Закону України «Про торгово-промислові палати в Україні», якщо інший порядок засвідчення таких обставин не встановлено міжнародними договорами України, згоду на обов'язковість яких надано Верховною Радою України.

2. Сертифікат про форс-мажорні обставини (обставини непереборної сили), що мали місце на тимчасово окупованих територіях, видається безкоштовно.

Розділ IV ПОСТКОНФЛІКТНИЙ ПЕРІОД

Глава 12. ЗАХОДИ ПОСТКОНФЛІКТНОГО ПЕРІОДУ

Стаття 70. Заходи постконфліктного періоду

1. Заходи постконфліктного періоду здійснюються на території населеного пункту, району після завершення конфліктного періоду (з дати деокупації) на території відповідного населеного пункту, району.

2. Протягом шести місяців після завершення конфліктного періоду здійснюються заходи щодо:

- 1) утворення перехідних державних, міжнародних перехідних або військово-цивільних адміністрацій;
- 2) розв'язання гуманітарних проблем;
- 3) охорони та оборони Національною гвардією України окремих об'єктів;
- 4) визначення об'єктів, які потребують відновлення, та завданої шкоди;
- 5) відновлення обігу національної валюти;
- 6) демілітаризації;
- 7) забезпечення правопорядку та правосуддя;
- 8) вирішення питання звільнення осіб з місць несвободи.

3. Протягом року після завершення конфліктного періоду здійснюються заходи щодо кадрового забезпечення державних органів, органів влади Автономної Республіки Крим та органів місцевого самоврядування.

4. Протягом двох років після закінчення конфліктного періоду здійснюються заходи щодо національного діалогу та відновлення функціонування української мови як державної.

Стаття 71. Утворення та функціонування перехідних державних, міжнародних перехідних або військово-цивільних адміністрацій

1. Для виконання повноважень місцевих органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування у випадках, встановлених законом, на деокупованих територіях під час постконфліктного періоду можуть утворюватись та функціонувати перехідні державні, міжнародні перехідні, військово-цивільні адміністрації.

2. Перехідні державні адміністрації — це тимчасові державні органи у територіальних громадах, районах, Автономній Республіці Крим та областях на деокупованих територіях, що створюються на час постконфліктного періоду та діють у складі центрального органу виконавчої влади України, що забезпечує формування та реалізує державну політику з питань реінтеграції тимчасово окупованих територій, і призначені для забезпечення дії Конституції та законів України, забезпечення безпеки і нормалізації життєдіяльності населення, правопорядку, здійснення державної політики перехідного періоду до формування у встановленому законом порядку органів місцевого самоврядування.

3. Особливості та порядок утворення та функціонування перехідних державних адміністрацій визначаються законом.

4. Міжнародні перехідні адміністрації — тимчасові органи, утворені відповідно до міжнародних договорів, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, у територіальних громадах, районах, Автономній Республіці Крим та областях на деокупованих територіях, що створюються на час постконфліктного періоду для координації вирішення гуманітарних проблем, забезпечення безпеки та нормалізації життєдіяльності населення, правопорядку, захисту прав людини, відновленні ключових об'єктів інфраструктури до формування у встановленому законом порядку органів місцевого самоврядування.

5. До складу міжнародних перехідних адміністрацій не можуть входити громадяни і представники держави-агресора та інших держав-членів Організації договору про колективну безпеку.

6. Особливості та порядок функціонування міжнародних перехідних адміністрацій визначаються міжнародними угодами та законом.

7. Фінансування діяльності перехідних державних, міжнародних перехідних, військово-цивільних адміністрацій здійснюється за рахунок коштів Державного бюджету України та/або місцевих бюджетів, а також з інших, не заборонених законом, джерел.

Стаття 72. Розв'язання гуманітарних проблем

1. Перехідні державні, міжнародні перехідні, військово-цивільні адміністрації протягом двох днів з дати деокупації

адміністративно-територіальної одиниці подають інформацію про обсяг необхідних гуманітарних потреб для населення в порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України.

2. Кабінет Міністрів України невідкладно розглядає питання про відпуск матеріальних цінностей з державного резерву в порядку, встановленому Законом України «Про державний матеріальний резерв», та вжиття інших належних заходів, спрямованих на розв'язання гуманітарних проблем.

Стаття 73. Охорона та оборона Національною гвардією України окремих об'єктів на деокупованих територіях

1. Під час відновлення загального ефективного контролю України над тимчасово окупованими територіями Національна гвардія України здійснює охорону та оборону окремих об'єктів, які забезпечують життєдіяльність населення та державне управління, з моменту відновлення контролю над відповідними об'єктами.

2. До об'єктів, передбачених частиною першою цієї статті, належать:

1) підприємства, установи, організації, які провадять діяльність та надають послуги в галузях енергетики, хімічної промисловості, оборонно-промислового комплексу, транспорту, інформаційно-комунікаційних технологій, електронних комунікацій, у банківському та фінансовому секторах;

2) підприємства, установи, організації, які надають послуги у сферах життєзабезпечення населення, зокрема у сферах централізованого водопостачання, централізованого водовідведення, постачання теплової енергії, гарячої води, електричної енергії і газу, виробництва харчових продуктів, охорони здоров'я, а також пов'язані з цим споруди;

3) підприємства, включені до переліку підприємств, що мають стратегічне значення для економіки і безпеки держави;

4) об'єкти, в яких розміщувались органи державної влади, органи місцевого самоврядування;

5) об'єкти, в яких розміщувались окупаційні сили та окупаційні адміністрації Російської Федерації;

6) музейні заклади, в яких зберігаються музейні предмети державної частини Музейного фонду України, внесені до Державного реєстру національного культурного надбання;

7) об'єкти та архівні установи, де зберігаються документи Національного архівного фонду, а також документи окупаційних сил та окупаційних адміністрацій Російської Федерації;

8) об'єкти, які забезпечують інформаційну діяльність у сфері телебачення і радіомовлення;

9) об'єкти структурних підрозділів психіатричних закладів з посиленням та суворим наглядом;

10) об'єкти, на яких зберігається зброя, здійснюється виробництво, ремонт, торгівля та зберігання вогнепальної зброї невійськового призначення, боєприпасів до них, холодної та охолощеної зброї, пневматичної зброї, основних частин зброї, спеціальних засобів (у тому числі пристроїв для відстрілу патронів, споряджених гумовими чи аналогічними за своїми властивостями металевими снарядами не смертельної дії), а також об'єкти, на яких здійснюється виготовлення, торгівля, зберігання піротехнічних засобів, вибухових матеріалів і речовин;

11) об'єкти, на яких здійснюється видобуток, виробництво, перероблення, використання, зберігання, перевезення, реалізація дорогоцінних металів і дорогоцінного каміння, дорогоцінного каміння органічного утворення та напівдорогоцінного каміння, їх відходів і брухту;

12) об'єкти та приміщення, які використовуються у сфері обігу та зберігання наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів;

13) підприємства та установи державного резерву;

14) банки та їхні відокремлені підрозділи;

15) об'єкти поштового зв'язку;

16) підприємства, установи, організації, які підлягають охороні та обороні в умовах надзвичайного стану або особливого періодів;

17) об'єкти підвищеної небезпеки;

18) об'єкти, порушення функціонування яких призведе до кризової ситуації регіонального значення;

19) дамби, мости, шляхопроводи, естакади, віадуки, тунелі;

20) об'єкти, в яких розміщувались органи і установи виконання покарань, установи для попереднього ув'язнення та інші місця, в яких особи примусово тримаються за судовим рішенням або рішенням окупаційних сил та окупаційних адміністрацій Російської Федерації;

21) інші об'єкти, які забезпечують життєдіяльність населення та державне управління.

3. Кабінет Міністрів України визначає перелік об'єктів, які підлягають охороні та обороні відповідно до частини другої цієї статті, та визначає пріоритетність їхньої охорони та оборони у випадку обмежених ресурсів.

4. Під час відновлення загального ефективного контролю України над тимчасово окупованими територіями перехідні державні, міжнародні перехідні, військово-цивільні адміністрації можуть затвердити додатковий перелік об'єктів, які підлягають охороні та обороні Національною гвардією України.

5. Охорона та оборона об'єктів, передбачених цією статтею, Національна гвардія України здійснює до отримання повідомлення від власника або керівника відповідного об'єкту про відсутність потреби в такій охороні та обороні, але не довше шести місяців з дати деокупації населеного пункту, на території якого розміщено об'єкт (його частина). Цей строк може бути зменшений для відповідної адміністративно-територіальної одиниці або об'єкту рішенням перехідної державної, міжнародної перехідної, військово-цивільної адміністрації.

6. Повноваження Служби судової охорони на деокупованій території тимчасово здійснює Національна гвардія України до укомплектування відповідних підрозділів Служби судової охорони, але не більше шести місяців з дня відновлення правосуддя відповідним судом.

7. Тимчасові повноваження Національної гвардії України, передбачені частиною шостою цієї статті, припиняються з дня повідомлення Державною судовою адміністрацією України командувача Національної гвардії України про укомплектування відповідних підрозділів Служби судової охорони, або після спливу шести місяців з дня деокупації відповідної території.

Стаття 74. Визначення об'єктів, які потребують відновлення, та завданої шкоди

1. Перехідні державні, міжнародні перехідні, військово-цивільні адміністрації протягом одного місяця з дати деокупації адміністративно-територіальної одиниці визначають перелік об'єктів, які забезпечують життєдіяльність населення та державне управління, що потребують термінового відновлення.

2. Перехідні державні, міжнародні перехідні, військово-цивільні адміністрації протягом шести місяців з дати деокупації адміністративно-територіальної одиниці визначають перелік об'єктів, які зазнали пошкоджень, були знищені або місцезнаходження яких невідомо, а також визначають завдану їм шкоду та шкоду, заподіяну навколишньому природному середовищу, в порядку, визначеному Кабінетом Міністрів України.

Стаття 75. Відновлення обігу національної валюти на деокупованих територіях

1. Національний банк України здійснює відновлення готівкового грошового обігу національної валюти на деокупованих територіях.

Стаття 76. Демілітаризація

1. Протягом року з дати деокупації останнього тимчасово окупованого району відповідної області (Автономної Республіки Крим, міста Севастополя) особи можуть здати органам Національної поліції України зброю, боєприпаси, вибухові, інші речовини і предмети, що становлять підвищену небезпеку для оточення, а також інше озброєння, військову техніку та інше військове майно, або вказати на їхнє місцезнаходження без притягнення до кримінальної відповідальності за їх викрадення, привласнення, незаконне поводження з ними.

2. Порядок використання майна, зданого або виявленого відповідно до частини першої цієї статті, визначається Кабінетом Міністрів України.

Стаття 77. Забезпечення правопорядку та правосуддя на деокупованих територіях

1. Забезпечення публічної безпеки і порядку, охорону прав і свобод людини, а також інтересів суспільства і держави, протидію злочинності на деокупованих територіях здійснює Національна поліція України.

2. Військовослужбовці Національної гвардії України залучаються до виконання завдань з охорони громадського порядку на деокупованих територіях в порядку, встановленому законом.

3. Правосуддя на деокупованих територіях здійснюється судами України.

Стаття 78. Розв'язання питання звільнення осіб з місць несвободи

1. Держава забезпечує розв'язання в порядку, встановленому законом, питання щодо звільнення осіб, які утримуються на деокупованих територіях на дату деокупації в установах виконання покарань, установах для попереднього ув'язнення та інших місця, в яких особи примусово тримаються за судовим рішенням або рішенням окупаційних сил та окупаційних адміністрацій Російської Федерації.

Стаття 79. Кадрове забезпечення державних органів, органів влади Автономної Республіки Крим та органів місцевого самоврядування на деокупованих територіях

1. Для оперативного кадрового забезпечення державних органів, органів влади Автономної Республіки Крим та органів місцевого самоврядування на деокупованих територіях протягом одного року з дати деокупації не застосовуються положення законів України «Про державну службу» та «Про службу в органах місцевого самоврядування» в частині проведення конкурсів та призначення на посади державної служби, посади в органах місцевого самоврядування за результатами конкурсів.

2. Призначення на посади державної служби, посади в органах місцевого самоврядування у випадках, передбачених частиною першою цієї статті, здійснюється в порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України.

3. З особою, призначеною на посаду державної служби, посаду в органах місцевого самоврядування відповідно до частини першої цієї статті, укладається безстроковий трудовий договір (контракт).

Стаття 80. Національний діалог

1. Державні органи, органи влади Автономної Республіки Крим, органи місцевого самоврядування, громадські формування забезпечують проведення національного діалогу щодо подолання наслідків збройної агресії Російської Федерації.

2. Національний діалог є суспільним переговорним механізмом, покликаним розширити спектр учасників, залучених до подолання наслідків збройної агресії Російської Федерації, який поєднує як офіційні заходи, так і неформальні інструменти із залученням представників громадських формувань.

3. Національний діалог здійснюється за рахунок коштів Державного бюджету України, місцевих бюджетів та з інших джерел, не заборонених законом.

Стаття 81. Відновлення функціонування української мови як державної

1. Відновлення функціонування української мови як державної на деокупованих територіях здійснюється поетапно, з урахуванням гарантій вільного розвитку, використання і захисту мов корінних народів, російської мови, інших мов національних меншин України.

Глава 13. ВИБОРИ ТА ФОРМУВАННЯ ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ НА ДЕОКУПОВАНИХ ТЕРИТОРІЯХ

Стаття 82. Засади проведення виборів на деокупованих територіях

1. Вибори на деокупованих територіях призначаються одночасно з черговими місцевими виборами, але не раніше, ніж через два роки після деокупації відповідного району, області, Автономної Республіки Крим, міста Севастополя і проводяться з додержанням визначених цим Законом вимог.

2. Вибори на деокупованих територіях проводяться на засадах публічності та відкритості виборчого процесу як основних принципів виборчого права, встановлених Конституцією України та міжнародними договорами України, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, в тому числі з обов'язковим додержанням стандартів ОБСЄ щодо проведення демократичних виборів.

3. Вибори на деокупованих територіях проводяться із забезпеченням:

1) участі у спостереженні за виборами міжнародних безсторонніх спостерігачів, зокрема від Бюро демократичних інститутів і прав людини ОБСЄ, Конгресу місцевих та регіональних влад Ради Європи, інших

міжнародних організацій та іноземних держав, а також інших офіційних спостерігачів;

2) безпечних умов діяльності та безперешкодної участі офіційних спостерігачів у виборчому процесі;

3) виведення всіх окупаційних сил Російської Федерації;

4) недопущення незаконного втручання у виборчий процес, у тому числі з боку Російської Федерації та її окупаційних сил;

5) дотримання принципів політичного плюралізму і багатопартійності, рівності прав і можливостей участі у виборчому процесі;

6) свободи передвиборної агітації, рівних можливостей доступу до засобів масової інформації та відновлення з цією метою українського теле- та радіомовлення, вільного обігу українських друкованих засобів масової інформації на деокупованих територіях;

7) дотримання гарантій вільного волевиявлення та таємного голосування, виборчих прав внутрішньо переміщених осіб;

8) прозорого підрахунку голосів, встановлення підсумків голосування і результатів виборів.

Стаття 83. Формування органів місцевого самоврядування на деокупованих територіях

1. Органи місцевого самоврядування на деокупованих територіях формуються за результатами місцевих виборів, проведених відповідно до положень Виборчого кодексу України, з урахуванням особливостей, встановлених цим Законом.

2. У день відкриття першої сесії новообраної місцевої ради припиняються повноваження відповідної перехідної державної, міжнародної перехідної, військово-цивільної адміністрації.

3. Протягом одного року з дня відкриття першої сесії новообраної місцевої ради допускається повне або часткове фінансування її діяльності, зокрема, фінансування діяльності виконавчих органів місцевої ради, за рахунок коштів відповідного обласного бюджету, Державного бюджету України.

Розділ V ПРИКІНЦЕВІ ТА ПЕРЕХІДНІ ПОЛОЖЕННЯ

1. Цей Закон набирає чинності з дня, наступного за днем його опублікування, крім частин першої-третьої статті 60, які набирають чинності для осіб, місцем проживання яких є тимчасово окуповані території Донецької та Луганської областей з 01 січня 2022 року, а для осіб, місцем проживання яких є тимчасово окуповані території Автономної Республіки Крим та міста Севастополя, — з дня набрання чинності цим Законом.

2. Встановити, що закони та інші нормативно-правові акти України діють у частині, що не суперечить цьому Закону.

3. Частина друга статті 219 Цивільного Кодексу України може бути застосована до правочинів, вчинених на тимчасово окупованих територіях, у разі, якщо такий правочин було посвідчено в порядку, визначеному частиною третьою статті "Засади здійснення конвалідації" цього Закону.

4. Частина третя стаття 1247 Цивільного Кодексу України застосовується до правочинів, вчинених на тимчасово окупованих територіях, з урахуванням особливостей, визначених частиною четвертою статті "Засади здійснення конвалідації" цього Закону.

5. Визнати такими, що втратили чинність з дня набрання чинності цим Законом:

1) Закон України «Про забезпечення прав і свобод громадян та правовий режим на тимчасово окупованій території України» (Відомості Верховної Ради (ВВР), 2014, № 26, ст. 892), крім статті 15, яка втрачає чинність з 20 лютого 2024 року;

2) Закон України «Про тимчасові заходи на період проведення антитерористичної операції» (Відомості Верховної Ради України, 2014, № 44, ст. 2040 із наступними змінами), крім частин першої-третьої статті 2, які втрачають чинність з 01 січня 2022 року;

3) Закон України «Про здійснення правосуддя та кримінального провадження у зв'язку з проведенням антитерористичної операції» (Відомості Верховної Ради України, 2014, № 39, ст. 2009 із наступними змінами);

4) Закон України «Про створення вільної економічної зони "Крим" та про особливості здійснення економічної діяльності на тимчасово окупованій території України» (Відомості Верховної Ради України, 2014, № 43, ст. 2030 із наступними змінами);

5) Закон України «Про встановлення додаткових гарантій щодо захисту прав громадян, які проживають на територіях проведення антитерористичної операції, та обмеження відповідальності підприємств - виконавців/виробників житлово-комунальних послуг у разі несвоєчасного здійснення платежів за спожиті енергетичні ресурси» (Відомості Верховної Ради України, 2015, № 13, ст. 84);

6) Постанову Верховної Ради України «Про визнання окремих районів, міст, селищ і сіл Донецької та Луганської областей тимчасово окупованими територіями» (Відомості Верховної Ради України, 2015, № 17, ст. 128).

6. Внести зміни до таких законодавчих актів України:

6. Внести зміни до таких законодавчих актів України:

1) в пункті 1 розділу XI «Перехідні положення» Господарського процесуального кодексу України № 1798-ХІІ від 06.11.1991 (Відомості Верховної Ради України, 1992, № 6, ст. 56 із наступними змінами):

в підпункті 21 слова та знаки «окупованій території України або в районі проведення антитерористичної операції, визначаються законами України "Про забезпечення прав і свобод громадян та правовий режим на тимчасово окупованій території України" та "Про здійснення правосуддя та кримінального провадження у зв'язку з проведенням антитерористичної операції"» замінити словами та знаками «окупованих територіях, визначаються Законом України «Про державну політику перехідного періоду»»;

в підпункті 22 слова та знаки «окупованій території України або в районі проведення антитерористичної операції» замінити словами та знаками «окупованих територіях»;

в підпункті 22 слова та знаки «Законом України "Про забезпечення прав і свобод громадян та правовий режим на тимчасово окупованій території України" або Законом України "Про здійснення правосуддя та кримінального провадження у зв'язку з проведенням антитерористичної операції"» замінити словами та знаками «Законом України «Про державну політику перехідного періоду»»;

2) у частині дванадцятій статті 16 Кодексу України про надра № 132/94-ВР від 27.07.1994 (Відомості Верховної Ради України, 1994, № 36, ст. 340 із наступними змінами) слова та знаки «тимчасово окупованій території України, здійснюється з урахуванням особливостей, встановлених законом» замінити словами та знаками «тимчасово окупованих територіях, здійснюється з урахуванням особливостей, встановлених Законом України «Про державну політику перехідного періоду»»;

3) у Цивільному процесуальному кодексі України № 1618-IV від 18.03.2004 (Відомості Верховної Ради України, 2004, №№ 40-41, 42, ст. 492 із наступними змінами):

статтю 317 викласти в такій редакції:

«Стаття 317. Особливості провадження у справах про встановлення факту народження або смерті особи, укладання або розірвання шлюбу на тимчасово окупованих територіях

1. Заява про встановлення факту народження або смерті особи на тимчасово окупованих територіях подається органом реєстрації актів цивільного стану до суду за його місцезнаходженням у випадках, визначених законом.

2. Заява про встановлення факту укладання або розірвання шлюбу на тимчасово окупованих територіях подається до будь-якого суду чоловіком або дружиною у випадках, визначених законом.

3. Справи про встановлення факту народження або смерті особи, укладання або розірвання шлюбу на тимчасово окупованих територіях розглядаються невідкладно з моменту надходження відповідної заяви до суду.

4. Для встановлення фактів, визначених у частинах першій, другій цієї статті, суд враховує відомості, зазначені у актах (рішеннях, документах), виданих окупаційними адміністраціями Російської Федерації.

5. У рішенні про встановлення факту народження особи на тимчасово окупованих територіях, зокрема, мають бути зазначені встановлені судом дані про дату і місце народження особи, про її батьків.

6. Ухвалене судом рішення у справах про встановлення фактів, визначених в частинах першій, другій цієї статті, підлягає негайному виконанню. Таке рішення може бути оскаржено в загальному порядку, встановленому цим Кодексом. Оскарження рішення не зупиняє його виконання.

7. Копія судового рішення видається учасникам справи негайно після проголошення такого рішення та невідкладно надсилається судом до органу державної реєстрації актів цивільного стану для проведення державної реєстрації.»;

пункт 8 частини першої статті 430 викласти в такій редакції:

«8) встановлення факту народження або смерті особи, укладання або розірвання шлюбу на тимчасово окупованих територіях.»;

в підпункті 19 пункту 1 розділу XIII «Перехідні положення» слова та знаки «окупованій території України або в районі проведення антитерористичної операції, визначаються законами України "Про забезпечення прав і свобод громадян та правовий режим на тимчасово окупованій території України" та "Про здійснення правосуддя та кримінального провадження у зв'язку з проведенням антитерористичної операції"» замінити словами та знаками «окупованих територіях, визначаються Законом України «Про державну політику перехідного періоду»»;

в підпункті 20 пункту 1 розділу XIII «Перехідні положення» слова та знаки «окупованій території України або в районі проведення антитерористичної операції» замінити словами та знаками «окупованих територіях»;

в підпункті 20 пункту 1 розділу XIII «Перехідні положення» слова та знаки «Законом України "Про забезпечення прав і свобод громадян та правовий режим на тимчасово окупованій території України" або Законом України "Про здійснення правосуддя та кримінального провадження у зв'язку з проведенням антитерористичної операції"» замінити словами та знаками «Законом України «Про державну політику перехідного періоду»»;

4) в Кодексі адміністративного судочинства України № 2747-IV від 06.07.2005 (Відомості Верховної Ради України, 2005, № 35-36, № 37, ст. 446):

в пункті 5 частини шостої статті 12 слова та знаки «в'їзду (виїзду) на тимчасово окуповану територію» замінити словами «в'їзду на тимчасово окуповані території та виїзду з них»;

в частині другій статті 27 слова та знаки «в'їзду (виїзду) на тимчасово окуповану територію, їхніх дій або бездіяльності вирішуються адміністративним судом за місцезнаходженням відповідного контрольного пункту» замінити словами та знаками «в'їзду-виїзду на тимчасово окуповані

території, їхніх дій або бездіяльності вирішуються адміністративним судом за місцезнаходженням відповідного контрольного пункту в'їзду-виїзду»;

в пункті 5 частини першої статті 263 слова та знаки «в'їзду (виїзду) на тимчасово окуповану територію» замінити словами «в'їзду на тимчасово окуповані території та виїзду з них»;

в підпункті 20 пункту 1 розділу VII слова та знаки «окупованій території України або в районі проведення антитерористичної операції, визначаються законами України "Про забезпечення прав і свобод громадян та правовий режим на тимчасово окупованій території України" та "Про здійснення правосуддя та кримінального провадження у зв'язку з проведенням антитерористичної операції"» замінити словами та знаками «окупованих територіях, визначаються Законом України «Про державну політику перехідного періоду»»;

в підпункті 21 пункту 1 розділу VII слова та знаки «окупованій території України або в районі проведення антитерористичної операції» замінити словами та знаками «окупованих територіях»;

в підпункті 21 пункту 1 розділу VII слова та знаки «Законом України "Про забезпечення прав і свобод громадян та правовий режим на тимчасово окупованій території України" або Законом України "Про здійснення правосуддя та кримінального провадження у зв'язку з проведенням антитерористичної операції"» замінити словами та знаками «Законом України «Про державну політику перехідного періоду»»;

5) частину третю статті 58 Виборчого кодексу України № 396-IX 19.12.2019 (Відомості Верховної Ради України, 2020, № 7, № 8, № 9, ст. 48 із наступними змінами) викласти в такій редакції:

«3. Офіційним спостерігачем може бути виборець (крім офіційних спостерігачів від іноземних держав, міжнародних організацій). Офіційним спостерігачем не може бути:

1) громадянин держави-агресора або особа, пропозиції стосовно якої ініційовано або внесено державою-агресором;

2) член виборчої комісії;

3) особа, уповноважена на виконання функцій держави або місцевого самоврядування;

4) військовослужбовець строкової служби або особа, яка проходить альтернативну (невійськову) службу;

5) особа, яка має судимість за вчинення тяжкого або особливо тяжкого злочину, кримінального правопорушення проти виборчих прав громадян чи корупційного кримінального правопорушення, що не погашена або не знята в установленому законом порядку.»;

б) в частині другій статті 24 Закону України «Про заставу» № 2654-ХІІ від 02.10.1992 (Відомості Верховної Ради України, 1992, № 47, ст. 642 із наступними змінами) слова та знаки «держави, визнаної державою-агресором та/або державою-окупантом по відношенню до України, або юридична особа з іноземними інвестиціями чи іноземне підприємство держави-агресора та/або держави-окупанта» замінити словами та знаками «держави-агресора або юридична особа з іноземними інвестиціями чи іноземне підприємство держави-агресора»;

7) в Законі України «Про друковані засоби масової інформації (пресу) в Україні» № 2782-ХІІ від 16.11.1992 (Відомості Верховної Ради України, 1993, № 1, ст. 1 із наступними змінами):

в статті 3 слова та знаки «держави-агресора та її органів влади, представників органів влади держави-агресора та їхніх дій, що створюють позитивний образ держави-агресора, виправдовують чи визнають правомірною окупацію території України» замінити словами та знаками «держави-агресора або її державних органів, окупаційних сил чи окупаційних адміністрацій Російської Федерації, їхніх окремих дій, що виправдовують чи визнають правомірною тимчасову окупацію»;

статтю 3 доповнити приміткою такого змісту:

«Примітка. Терміни «держава-агресор», «окупаційні сили Російської Федерації», «окупаційні адміністрації Російської Федерації», «тимчасова окупація» вживаються в цій статті у значенні, наведеному в Законі України «Про державну політику перехідного періоду.»»;

8) в Законі України «Про телебачення і радіомовлення» № 3759-ХІІ від 21.12.1993 (Відомості Верховної Ради України, 1994, № 10, ст. 43 із наступними змінами):

в частині другій статті 6 слова та знаки «органів держави-агресора та їхніх окремих дій, що виправдовують чи визнають правомірною окупацію

території України» замінити словами та знаками «держави-агресора або її державних органів, окупаційних сил чи окупаційних адміністрацій Російської Федерації, їхніх окремих дій, що виправдовують чи визнають правомірною тимчасову окупацію»;

статтю 6 доповнити приміткою такого змісту:

«Примітка. Терміни «держава-агресор», «окупаційні сили Російської Федерації», «окупаційні адміністрації Російської Федерації», «тимчасова окупація» вживаються в цьому Законі у значенні, наведеному в Законі України «Про державну політику перехідного періоду.»»;

в частині другій статті 12 слова та знаки «держави, визнаної Верховною Радою України державою-агресором або державою-окупантом» замінити словами та знаком «держави-агресора»;

в частині четвертій статті 28 слова та знаки «держави, визнаної Верховною Радою України державою-агресором або державою-окупантом» замінити словами та знаком «держави-агресора»;

в частині дев'ятій статті 72 слова та знаки «органів держави-агресора та їхніх окремих дій, що виправдовують чи визнають правомірною окупацію території України» замінити словами та знаками «держави-агресора або її державних органів, окупаційних сил чи окупаційних адміністрацій Російської Федерації, їхніх окремих дій, що виправдовують чи визнають правомірною тимчасову окупацію»;

9) в Законі України «Про захист інформації в інформаційно-телекомунікаційних системах» № 80/94-ВР від 05.07.1994 (Відомості Верховної Ради України, 1994, № 31, ст. 286 із наступними змінами):

в абзаці четвертому частини четвертої статті 8 слова та знаки «територіях України, на яких органи державної влади України тимчасово не здійснюють своїх повноважень, на територіях держав, визнаних Верховною Радою України державами-агресорами» замінити словами та знаками «тимчасово окупованих територіях, на території держави-агресора»;

статтю 8 доповнити приміткою такого змісту:

«Примітка. Терміни «держава-агресор», «тимчасово окуповані території» вживаються в цій статті у значенні, наведеному в Законі України «Про державну політику перехідного періоду.»»;

10) в Законі України «Про державне регулювання виробництва і обігу спирту етилового, коньячного і плодового, алкогольних напоїв, тютюнових виробів та пального» № 481/95-ВР від 19.12.1995 (Відомості Верховної Ради України, 1995, № 46, ст. 345 із наступними змінами):

статтю 1 доповнити новим абзацом шістдесят п'ятим такого змісту:

«Термін «держава-агресор» вживається в цьому Законі у значенні, наведеному в Законі України «Про державну політику перехідного періоду».»;

в частині двадцять дев'ятій статті 18 слова та знаки «іноземної держави, визнаної державою-окупантом згідно із законом України та/або визнаної державою-агресором по відношенню до України згідно із законодавством, та осіб, які прямо чи опосередковано контролюються резидентами такої іноземної держави» замінити словами та знаками «держави-агресора та осіб, які прямо чи опосередковано контролюються резидентами держави-агресора»;

11) в Законі України «Про видавничу справу» № 318/97-ВР від 05.06.1997 (Відомості Верховної Ради України, 1997, № 32, ст. 206 із наступними змінами):

в абзаці третьому частини другої статті 28 слова та знаки «органів держави-агресора та їх окремих дій, що створюють позитивний образ працівників держави-агресора, працівників радянських органів державної безпеки, виправдовують чи визнають правомірною окупацію території України» замінити словами та знаками «держави-агресора, окупаційних сил чи окупаційних адміністрацій Російської Федерації їхніх окремих дій, що створюють позитивний образ представників держави-агресора, окупаційних сил чи окупаційних адміністрацій Російської Федерації, працівників радянських органів державної безпеки, виправдовують чи визнають правомірною тимчасову окупацію»;

в статті 28-1 слова «окупованої території України» замінити словами «окупованих територій»;

12) в статті 14-1 Закону України «Про торгово-промислові палати в Україні» № 671/97-ВР від 02.12.1997 (Відомості Верховної Ради України, 1998, № 13, ст. 52 із наступними змінами);

в назві статті слова та знаки «щодо форс-мажорних обставин (обставин непереборної сили)» замінити словами та знаками «про форс-мажорні обставини (обставини непереборної сили)»;

друге речення частини першої викласти в такій редакції:

«Сертифікати про форс-мажорні обставини (обставини непереборної сили) для суб'єктів малого підприємництва, а також сертифікати про форс-мажорні обставини (обставини непереборної сили), що мали місце на тимчасово окупованих територіях, видаються безкоштовно.»;

13) в Законі України «Про кінематографію» № 9/98-ВР від 13.01.1998 (Відомості Верховної Ради України, 1998, № 22, ст. 114 із наступними змінами):

абзаци одинадцятий, двадцять перший частини першої статті 3 виключити;

статтю 15-1 викласти в такій редакції:

«Стаття 15-1. Розповсюдження і демонстрування фільмів, що містять популяризацію держави-агресора або її державних органів, окупаційних сил чи окупаційних адміністрацій Російської Федерації, радянських органів державної безпеки

В Україні забороняється розповсюдження і демонстрування фільмів, що містять популяризацію або пропаганду держави-агресора або її державних органів, окупаційних сил чи окупаційних адміністрацій Російської Федерації, їхніх окремих дій, що створюють позитивний образ представників держави-агресора або її державних органів, окупаційних сил чи окупаційних адміністрацій Російської Федерації, працівників радянських органів державної безпеки, виправдовують чи визнають правомірною тимчасову окупацію, а також забороняється трансляція (демонстрування шляхом показу каналами мовлення) фільмів, вироблених громадянами держави-агресора або юридичними особами, зареєстрованими окупаційними адміністраціями Російської Федерації або на території держави-агресора.

Передбачена частиною першою цієї статті заборона поширюється на розповсюдження та демонстрування будь-яких фільмів незалежно від країни походження, вироблених після 1 серпня 1991 року. Заборона трансляції фільмів, вироблених громадянами держави-агресора та юридичними особами, зареєстрованими окупаційними адміністраціями Російської Федерації або на території держави-агресора, які не містять популяризації або пропаганди держави-агресора або її державних органів, окупаційних сил чи окупаційних адміністрацій Російської Федерації та їхніх окремих дій, поширюється на

фільми, вироблені та/або вперше оприлюднені (демонстровані) після 1 січня 2014 року.

Фільм вважається таким, що містить популяризацію або пропаганду держави-агресора або її державних органів, окупаційних сил чи окупаційних адміністрацій Російської Федерації, та їхніх окремих дій, що створює позитивний образ представників держави-агресора або її державних органів, окупаційних сил чи окупаційних адміністрацій Російської Федерації, працівників радянських органів державної безпеки, виправдовує чи визнає правомірною тимчасову окупацію, якщо в ньому наявна принаймні одна з таких ознак:

серед позитивних героїв фільму є співробітники (у тому числі колишні або позаштатні) держави-агресора або її державних органів, окупаційних сил чи окупаційних адміністрацій Російської Федерації, радянських органів безпеки;

сюжет фільму безпосередньо або опосередковано пов'язаний з діяльністю держави-агресора або її державних органів, окупаційних сил чи окупаційних адміністрацій Російської Федерації, радянських органів безпеки, і ця діяльність представлена у фільмі як позитивна;

у сюжеті фільму безпосередньо або опосередковано заперечується або ставиться під сумнів територіальна цілісність України, виправдовується або подається в позитивному світлі тимчасова окупація, акти агресії з боку інших держав, розв'язування війни, пропагується винятковість, зверхність або неповноцінність осіб за ознаками їх релігійних переконань, належності до певної нації або раси, статі, майнового стану, соціального походження.

Центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну політику в сфері кінематографії забезпечує реалізацію цього Закону шляхом прийняття рішення про віднесення фільмів до заборонених до розповсюдження і демонстрування на території України виключно на підставі ознак, визначених у цій статті.

Державне посвідчення на право розповсюдження і демонстрування фільмів, передбачених частиною першою цієї статті, не видається.

Розповсюдження та/або демонстрування фільмів, зазначених у частині першій цієї статті, тягне за собою застосування до суб'єктів господарювання, що здійснюють таке розповсюдження та/або демонстрування, адміністративно-господарських санкцій у формі накладення адміністративно-господарського штрафу в розмірі десяти мінімальних

заробітних плат за кожен випадок такого розповсюдження або демонстрування, вчинений вперше, та у розмірі п'ятдесяти мінімальних заробітних плат за кожен наступний випадок такого розповсюдження або демонстрування.

Рішення про накладення штрафу, передбаченого частиною шостою цієї статті, приймає центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері кінематографії. Мотиви та обґрунтування щодо визначення розміру адміністративно-господарського штрафу мають міститися в рішенні про накладення штрафу.

Примітка. Терміни «держава-агресор», «окупаційні сили Російської Федерації», «окупаційні адміністрації Російської Федерації», «тимчасова окупація» вживаються в цій статті у значенні, наведеному в Законі України «Про державну політику перехідного періоду.»;

14) в пункті 3 розділу VII Закону України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування» № 1105-XIV від 23.09.1999 (Відомості Верховної Ради України, 1999, № 46-47, ст. 403 із наступними змінами) слова та знаки «(громадянам України, які переселилися з тимчасово окупованої території, території проведення антитерористичної операції або зони надзвичайної ситуації)» виключити;

15) в абзаці шостому частини першої статті 22 Закону України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування на випадок безробіття» № 1533-III від 02.03.2000 (Відомості Верховної Ради України, 2000, № 22, ст. 171 із наступними змінами) слова та знаки «окупованій території України чи в районах проведення антитерористичної операції та здійснення заходів із забезпечення національної безпеки і оборони, відсічі і стримування збройної агресії Російської Федерації у Донецькій та Луганській областях» замінити словами «окупованих територіях»;

16) в абзаці восьмому статті 1 Закону України «Про охорону дитинства» № 2402-III від 26.04.2001 (Відомості Верховної Ради України, 2001, № 30, ст. 142 із наступними змінами) слова та знаки «окупованій території України або в районах проведення антитерористичної операції, здійснення заходів із забезпечення національної безпеки і оборони, відсічі і стримування збройної агресії Російської Федерації у Донецькій та Луганській областях» замінити словами «окупованих територіях»;

17) в статті 3-2 Закону України «Про розвиток літакобудівної промисловості» № 2660-III від 12.07.2001 (Відомості Верховної Ради України,

2001, № 50, ст. 261 із наступними змінами) слова та знаки «держави, визнаної Верховною Радою України державою-агресором або державою-окупантом,» замінити словами та знаком «держави-агресора»

18) в частині четвертій статті 17 Закону України «Про нафту і газ» № 2665-III від 12.07.2001 (Відомості Верховної Ради України, 2001, № 50, ст. 262 із наступними змінами) слова та знаки «тимчасово окупованій території України, здійснюється з урахуванням особливостей, встановлених законом» замінити словами та знаками «тимчасово окупованих територіях, здійснюється з урахуванням особливостей, встановлених Законом України «Про державну політику перехідного періоду»»;

19) в пункті 15 частини першої статті 1-1 Закону України «Про забезпечення реалізації житлових прав мешканців гуртожитків» № 500-VI від 04.09.2008 (Відомості Верховної Ради України, 2008, № 46, ст. 323 із наступними змінами) слова та знаки «органів внутрішніх справ України та інших військових формувань, створених відповідно до закону, та добровольчих формувань, що були утворені або самоорганізувалися для захисту незалежності, суверенітету та територіальної цілісності України.» замінити словами та знаками «органів внутрішніх справ України, поліції та інших військових формувань, створених відповідно до закону, та добровольчих формувань, що були утворені або самоорганізувалися для захисту незалежності, суверенітету та територіальної цілісності України, а також учасниками заходів із забезпечення національної безпеки і оборони, відсічі і стримування збройної агресії Російської Федерації.»;

20) в частині другій статті 7 Закону України «Про боротьбу з тероризмом» № 638-IV від 20.03.2003 (Відомості Верховної Ради України, 2003, № 25, ст. 180 із наступними змінами) друге та третє речення виключити;

21) в Законі України «Про Державну прикордонну службу України» № 661-IV від 03.04.2003 (Відомості Верховної Ради України, 2003, № 27, ст. 208 із наступними змінами):

в абзаці третьому частини першої статті 2 слова «України та до тимчасово окупованої території і з неї» замінити словами та знаком «України, контролю в'їзду на тимчасово окуповані території та виїзду з них»;

в абзаці десятому частини першої статті 2 слова та знаки «України та пропуску до тимчасово окупованої території і з неї, а також діяльності державних органів, що здійснюють різні види контролю при перетинанні

державного кордону України та пропуску до тимчасово окупованої території і з неї або» замінити словами та знаками «України, в'їздом на тимчасово окуповані території та виїздом з неї, а також діяльності державних органів, що здійснюють різні види контролю при перетинанні державного кордону України, в'їзді на тимчасово окуповані території та виїзду з них, або»;

в частині другій статті 10 слова «України та до тимчасово окупованої території і з неї» замінити словами та знаком «України, контролю в'їзду на тимчасово окуповані території та виїзду з них»;

в пункті 23-2 частини першої статті 19 слова «окуповану територію України» замінити словами «окуповані території»;

в пункті 4 частини першої статті 20 слова та знаки «підстави перетинання державного кордону України, в'їзду на тимчасово окуповану територію або виїзду з неї, не пропускати через державний кордон України, на тимчасово окуповану територію або з неї осіб без дійсних документів на право перетинання кордону або для в'їзду на тимчасово окуповану територію та виїзду з неї» замінити словами та знаками «в іноземців осіб без громадянства підстави перетинання державного кордону України, в'їзду на тимчасово окуповані території або виїзду з них, не пропускати через державний кордон України, на тимчасово окуповані території або з них осіб без дійсних документів на право перетинання кордону або для в'їзду на тимчасово окуповані території та виїзду з них»;

в пункті 34 частини першої статті 20 слова «окуповану територію та виїзду з неї» замінити словами «окуповані території та виїзду з них»;

в пункті 3 частини п'ятої статті 23 слова «окуповану територію та виїзду з неї» замінити словами «окуповані території та виїзду з них»;

22) частину другу статті 3 Закону України «Про гастрольні заходи в Україні» № 1115-IV від 10.07.2003 (Відомості Верховної Ради України, 2004, № 7, ст. 56 із наступними змінами) викласти в такій редакції:

«Не допускається проведення гастрольних заходів, що популяризують або пропагують державу-агресора або її державні органи, окупаційні сили чи окупаційні адміністрації Російської Федерації, їхніх представників, а також виправдовують чи визнають правомірною тимчасову окупацію.»;

23) в пункті «а» частини третьої статті 28 Закону України «Про телекомунікаційні мережі» № 1280-IV від 18.11.2003 (Відомості Верховної

Ради України, 2004, № 12, ст. 155 із наступними змінами) слова та знаки «країни, визнаної Верховною Радою України державою-агресором або державою-окупантом» замінити словами та знаком «держави-агресора»;

24) в Законі України «Про міжнародні договори України» № 1906-IV від 29.06.2004 (Відомості Верховної Ради України, 2004, № 50, ст. 540 із наступними змінами):

статтю 4 доповнити новою частиною шостою такого змісту:

«6. Не може бути укладено, подано пропозицію щодо укладення міжнародного договору, положення якого суперечать правилам, встановленим Законом України «Про державну політику перехідного періоду».»,

у зв'язку з чим частину шосту вважати частиною сьомою;

статтю 8 доповнити новою частиною третьою такого змісту:

«Не може бути надано згоду України на обов'язковість для неї міжнародного договору, який встановлює інші правила, ніж ті, що встановлені Законом України «Про державну політику перехідного періоду».»;

25) в абзаці третьому статті 1 Закону України «Про забезпечення організаційно-правових умов соціального захисту дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування» № 2342-IV від 13.01.2005 (Відомості Верховної Ради України, 2005, № 6, ст. 147 із наступними змінами) слова та знаки «окупованій території України або в районах проведення антитерористичної операції, здійснення заходів із забезпечення національної безпеки і оборони, відсічі і стримування збройної агресії Російської Федерації у Донецькій та Луганській областях» замінити словами «окупованих територіях»;

26) частину п'ятнадцяту статті 4-1 Закону України «Про дозвільну систему у сфері господарської діяльності» 6 вересня 2005 року № 2806-IV (Відомості Верховної Ради України, 2005, № 48, ст. 483 із наступними змінами) викласти в такій редакції:

«15. Документи дозвільного характеру, видані суб'єктам господарювання, що здійснюють діяльність на тимчасово окупованій території, вважаються такими, що подовжили строк своєї дії на період тимчасової окупації, про що дозвільні органи протягом трьох днів вносять відомості до Єдиного державного реєстру юридичних осіб, фізичних осіб - підприємців та громадських формувань.

Продовження строку дії спеціальних дозволів на користування надрами, наданих на ділянки, розташовані на тимчасово окупованій території України, здійснюється з урахуванням особливостей, встановлених Законом України «Про державну політику перехідного періоду.»»;

27) в Законі України «Про житловий фонд соціального призначення» № 3334-IV від 12.01.2006 (Відомості Верховної Ради України, 2006, № 19-20, ст. 159 із наступними змінами):

в абзаці четвертому частини другої статті 10 слова та знаки «іншого житла для проживання на підконтрольній українській владі території або житло яких зруйновано (знищене) або пошкоджене до стану, непридатного для проживання, внаслідок проведення антитерористичної операції та здійснення» замінити словами та знаками «житла на територіях, що не є тимчасово окупованими, або житло яких зруйновано (знищене) або пошкоджене до стану, непридатного для проживання, внаслідок проведення антитерористичної операції або здійснення»;

в абзаці п'ятому частини другої статті 10 слова та знаки «окупованій території, в населених пунктах, які розташовані на лінії зіткнення або на території яких органи державної влади тимчасово не здійснюють своїх повноважень, а також на майно, яке зруйновано або стало непридатним для проживання внаслідок проведення антитерористичної операції та здійснення заходів із забезпечення національної безпеки і оборони, відсічі і стримування збройної агресії Російської Федерації у Донецькій та Луганській областях» замінити словами «окупованих територіях та в територіальних громадах на лінії розмежування»;

28) в Законі України «Про цінні папери та фондовий ринок» № 3480-IV від 23.02.2006 (Відомості Верховної Ради України, 2006, № 31, ст. 268 із наступними змінами):

абзац другий частини першої статті 27-4 виключити;

в пункті 5 частини п'ятої статті 30 слова «тимчасово окупована територія України або територія проведення антитерористичної операції» замінити словами «тимчасово окуповані території»;

29) статтю 9 Закону України «Про державну реєстрацію актів цивільного стану» № 2398-VI від 01.07.2010 (Відомості Верховної Ради України, 2010, № 38, ст. 509 із наступними змінами) доповнити новими частинами сьомою і восьмою такого змісту:

«7. Державна реєстрація народження та смерті особи, шлюбу або розірвання шлюбу на тимчасово окупованих територіях здійснюється будь-яким органом державної реєстрації актів цивільного стану в порядку, визначеному Кабінетом Міністрів України з урахуванням положень Закону України «Про державну політику перехідного періоду».

8. Органи державної реєстрації актів цивільного стану, які отримали в своє розпорядження акт (рішення, документ), виданий окупаційними адміністраціями Російської Федерації, ведуть облік таких документів у відповідних реєстрах та передають інформацію про них до Центру документування наслідків міжнародного збройного конфлікту.»

у зв'язку з чим частину сьому вважати частиною дев'ятою;

30) абзац чотирнадцятий частини першої статті 4 Закону України «Про державно-приватне партнерство» № 2404-VI від 01.07.2010 (Відомості Верховної Ради України, 2010, № 40, ст. 524 із наступними змінами) після слів «антитерористичної операції» доповнити словами та знаками «, в районі проведення заходів із забезпечення національної безпеки і оборони, відсічі і стримування збройної агресії Російської Федерації»;

31) пункт 9-3 розділу VIII Закону України «Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування» № 2464-VI від 08.07.2010 (Відомості Верховної Ради України, 2011, № 2-3, ст. 11 із наступними змінами) викласти в такій редакції:

«9-3. Тимчасово до деокупації відповідного населеного пункту зупиняється застосування до платників єдиного внеску із місцезнаходженням (місцем проживання) на тимчасово окупованих територіях норм статей 25 і 26 цього Закону.»;

32) частину другу статті 21 Закону України «Про культуру» № 2778-VI від 14.12.2010 (Відомості Верховної Ради України, 2011, № 24, ст. 168 із наступними змінами) виключити, у зв'язку з чим частини третю, четверту вважати відповідно частинами другою, третьою;

33) в частині другій статті 7 Закону України «Про особливості управління об'єктами державної власності в оборонно-промисловому комплексі» № 3531-VI від 16.06.2011 (Відомості Верховної Ради України, 2012, № 4, ст. 23, 2016, № 34, ст. 594) слова та знаки «держави, визнаної Верховною Радою України державою-агресором або державою-окупантом,» замінити словами та знаком «держави-агресора»;

34) в Законі України «Про правовий статус іноземців та осіб без громадянства» № 3773-VI від 22.09.2011 (Відомості Верховної Ради України, 2012, № 19-20, ст. 179 із наступними змінами):

в частині двадцятій статті 4 слова та знаки «завершення тимчасової окупації Російською Федерацією території України у значенні Закону України "Про особливості державної політики із забезпечення державного суверенітету України на тимчасово окупованих територіях у Донецькій та Луганській областях"» замінити словами «деокупації тимчасово окупованих територій»;

в абзаці восьмому частини першої статті 13 слова «тимчасово окуповану територію України або до району проведення антитерористичної операції» замінити словами та знаками «тимчасово окуповані території або на території в районі здійснення заходів із забезпечення національної безпеки і оборони, відсічі і стримування збройної агресії Російської Федерації у Донецькій та Луганській областях, на яких здійснюється обмеження пересування відповідно до Закону України «Про особливості державної політики із забезпечення державного суверенітету України на тимчасово окупованих територіях у Донецькій та Луганській областях», зокрема зон безпеки, прилеглих до району бойових дій,»;

в назві статті 14-1 слова «окуповану територію» замінити словами «окуповані території»;

в частині першій статті 14-1 слова та знаки «в'їзду - виїзду з тимчасово окупованої території без відповідного дозволу, не дозволяється подальший проїзд та в найкоротший строк вони повертаються на тимчасово окуповану територію, з якої» замінити словами та знаками «в'їзду-виїзду без відповідного дозволу, не дозволяється виїзд з тимчасово окупованих територій та в найкоротший строк вони повертаються на тимчасово окуповані території, з яких»;

в частині четвертій статті 20 слова «окуповану територію» замінити словами «окуповані території»;

35) в Законі України «Про державні лотереї в Україні» 6 вересня 2012 року № 5204-VI (Відомості Верховної Ради України, 2013, № 31, ст. 369 із наступними змінами):

пункт 4 частини першої статті 8 викласти в такій редакції:

«4) до оператора лотерей застосовано санкції відповідно до Закону України "Про санкції"»;

в частині шостій статті 9 слова «окупованій території України» замінити словами «окупованій території»;

в частині п'ятій статті 13 слова та знаки «та Закону України "Про створення вільної економічної зони "Крим" та про особливості здійснення економічної діяльності на тимчасово окупованій території України"» виключити;

36) перше речення примітки до статті 2-1 Закону України «Про деякі питання заборгованості підприємств оборонно-промислового комплексу - учасників Державного концерну "Укроборонпром" та забезпечення їх стабільного розвитку» № 5213-VI від 06.09.2012 (Відомості Верховної Ради України, 2013, № 32, ст. 413 із наступними змінами) викласти в такій редакції:

«Терміни «держава-агресор» та «держава-окупант» вживаються в цій статті у значенні, наведеному в Законі України «Про державну політику перехідного періоду».»;

37) пункт 5 Закону України «Про мораторій на стягнення майна громадян України, наданого як забезпечення кредитів в іноземній валюті» № 1304-VII від 03.06.2014 (Відомості Верховної Ради України, 2014, № 28, ст. 940 із наступними змінами) викласти в такій редакції:

«5. Цей Закон не поширюється на тимчасово окуповані території»;

38) в Законі України «Про вищу освіту» № 1556-VII від 01.07.2014 (Відомості Верховної Ради України, 2014, № 37-38, ст. 2004 із наступними змінами):

пункт 22-2 частини першої статті 1 виключити;

частину першу статті 1 доповнити новою частиною третьою такого змісту:

«3. Терміни «тимчасово окуповані території» та «територіальні громади на лінії розмежування» вживаються в цьому Законі у значенні, наведеному в Законі України «Про державну політику перехідного періоду».»;

пункт 24-1 частини першої статті 13 виключити;

в абзаці першому частини третьої статті 44 слова «навчальних закладах» замінити словами «закладах освіти»;

в абзаці третьому частини третьої статті 44 слова та знаки «тимчасово окупована територія окремих районів Донецької та Луганської областей, територія населених пунктів на лінії зіткнення, тимчасово окупована територія Автономної Республіки Крим та міста Севастополя» замінити словами та знаками «тимчасово окуповані території, територіальні громади на лінії розмежування»;

в абзаці п'ятому частини четвертої статті 44 слова та знаки «тимчасово окупована територія окремих районів Донецької та Луганської областей, територія населених пунктів на лінії зіткнення, тимчасово окупована територія Автономної Республіки Крим та міста Севастополя» замінити словами та знаками «тимчасово окуповані території, територіальні громади на лінії розмежування»;

в абзаці сьомому частини четвертої статті 44 слова та знаки «тимчасово окупована територія окремих районів Донецької та Луганської областей, територія населених пунктів на лінії зіткнення, тимчасово окупована територія Автономної Республіки Крим та міста Севастополя» замінити словами та знаками «тимчасово окуповані території, територіальні громади на лінії розмежування»;

в абзаці сьомому частини четвертої статті 44 слова «як внутрішньо переміщені особи» виключити;

підпункт 19 пункту 2 розділу XV викласти в такій редакції:

«19) розмір квоти для прийому осіб, місцем проживання яких є тимчасово окуповані території, територіальні громади на лінії розмежування, встановлює центральний орган виконавчої влади у сфері освіти і науки;»;

пункт 4-1 розділу XV викласти в такій редакції:

«4-1. Для закладів освіти на території Донецької та Луганської областей центральні органи виконавчої влади, у сфері управління яких знаходяться такі заклади, встановлюють фіксовані обсяги державного замовлення на підготовку фахівців з вищою освітою для всіх спеціальностей та всіх освітніх рівнів, зазначених у відповідних ліцензіях на провадження освітньої діяльності.»;

39) в Законі України «Про санкції» № 1644-VII від 14.08.2014 (Відомості Верховної Ради України, 2014, № 40, ст. 2018 із наступними змінами):

пункт 1 частини першої статті 3 після слів «до окупації» доповнити словами та знаками «(в тому числі тимчасової окупації»;

в частині першій статті 5 слова та знаки «Верховною Радою України, Президентом України, Кабінетом Міністрів України, Національним банком України, Службою безпеки України» замінити словами та знаками «її членами, а також Верховною Радою України, Кабінетом Міністрів України, Національним банком України, Генеральним прокурором»;

доповнити Закон новою статтею 5-1 такого змісту:

«Стаття 5-1. Контроль за дотриманням законодавства про санкції

1. Контроль за додержанням законодавства про санкції здійснює центральний орган виконавчої влади, який забезпечує формування та реалізацію санкційної політики.

2. Порядок здійснення контролю за додержанням законодавства про санкції затверджує Кабінет Міністрів України.

3. За порушення законодавства про санкції уповноважені особи центрального органу виконавчої влади, який забезпечує формування та реалізацію санкційної політики, накладають штрафи на фізичних осіб, суб'єктів господарювання та груп суб'єктів господарювання.

4. Штрафи накладаються за порушення санкцій, визначених частиною першої статті 4 цього Закону у розмірі від десяти тисяч до ста тисяч неоподатковуваних доходів громадян.

У разі наявності інформації про розмір доходу (виручки) суб'єкта господарювання (групи суб'єктів господарювання) штраф накладається у розмірі від одного до десяти відсотків доходу (виручки) суб'єкта господарювання від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) за останній звітний рік, що передував року, в якому накладається штраф, а в разі наявності незаконно одержаного прибутку, який перевищує десять відсотків зазначеного доходу (виручки), — у розмірі, що не перевищує потрійного розміру незаконно одержаного прибутку, який може бути обчислено оціночним шляхом, а разі відсутності доходу (виручки) — у розмірі, визначеному в абзаці першому цієї частини статті.

5. Дохід (виручка) суб'єкта господарювання (групи суб'єктів господарювання) визначається відповідно до положень частин третьої,

четвертої, абзацу другого частини п'ятої, частини сьомої статті 52 Закону України «Про захист економічної конкуренції».

6. Постанову про притягнення до відповідальності, передбаченої частиною четвертою цієї статті, може бути оскаржено у порядку, визначеному Кодексом адміністративного судочинства України, з особливостями, встановленими Кодексом України про адміністративні правопорушення.

7. Виконання постанов про притягнення до відповідальності, передбаченої частиною четвертою цієї статті, здійснюється в порядку, визначеному Кодексом України про адміністративні правопорушення.

Примітка. Термін «група суб'єктів господарювання» вживається в цій статті у значенні, наведеному в Законі України «Про захист економічної конкуренції.»;

40) в Законі України «Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб» № 1706-VII, від 20.10.2014 (Відомості Верховної Ради України, 2015, № 1, ст. 1 із наступними змінами):

статтю 6 виключити;

в назві статті 7 слово «zareєстрованих» та слово і знак «, освіту» виключити;

частину дев'яту статті 7 виключити, у зв'язку з чим частини десяту, одинадцяту вважати відповідно частинами дев'ятою, десятою;

у частині дев'ятій статті 7 слова та знаки «дошкільних, загальноосвітніх, професійно-технічних навчальних закладах» замінити словами «закладах дошкільної, загальної середньої, професійної (професійно-технічної) освіти»;

у частині десятій статті 7 слова «окупованої території» замінити словами «окупованих територій»;

в частині третій статті 17 слова «військових дій чи проведення антитерористичної операції» замінити словами та знаками «військових дій, проведення антитерористичної операції або здійснення заходів із забезпечення національної безпеки і оборони, відсічі і стримування збройної агресії Російської Федерації»;

41) в Законі України «Про військово-цивільні адміністрації» № 141-VIII від 18.01.2018 (Відомості Верховної Ради України, 2015, № 13, ст. 87 із наступними змінами):

в преамбулі слова та знаки «відсічі збройної агресії Російської Федерації, зокрема в районі проведення антитерористичної операції» замінити словами та знаками «здійснення заходів із забезпечення національної безпеки і оборони, відсічі і стримування збройної агресії Російської Федерації у Донецькій та Луганській областях»;

статтю 1 викласти в такій редакції:

«Стаття 1. Статус і призначення військово-цивільних адміністрацій

1. Для виконання повноважень місцевих органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування у випадках, встановлених цим Законом, можуть утворюватися військово-цивільні адміністрації.

2. Військово-цивільні адміністрації - це тимчасові державні органи у територіальних громадах, районах та областях, що діють у складі Об'єднаного оперативного штабу Збройних Сил України і призначені для забезпечення дії Конституції та законів України, забезпечення безпеки і нормалізації життєдіяльності населення, правопорядку, участі у протидії актам збройної агресії, диверсійним проявам і терористичним актам, недопущення гуманітарної катастрофи в районі здійснення заходів із забезпечення національної безпеки і оборони, відсічі і стримування збройної агресії Російської Федерації у Донецькій та Луганській областях.

3. Військово-цивільні адміністрації району, області - це тимчасові державні органи, що здійснюють на відповідній території повноваження районних, обласних рад, державних адміністрацій та інші повноваження, визначені цим Законом.

4. Військово-цивільні адміністрації територіальних громад - це тимчасові державні органи, що здійснюють на відповідній території повноваження сільських, селищних, міських, районних у містах (у разі їх створення) рад, їхніх виконавчих органів та голів, а також інші повноваження, визначені цим Законом.

5. Військово-цивільні адміністрації є юридичними особами публічного права і наділяються цим та іншими законами повноваженнями, у межах яких діють самостійно і несуть відповідальність за свою діяльність відповідно до

закону. Військово-цивільні адміністрації населених пунктів набувають прав та обов'язків з дня внесення запису про їх державну реєстрацію як юридичних осіб до Єдиного державного реєстру юридичних осіб, фізичних осіб - підприємців та громадських формувань.

6. Районні та обласні державні адміністрації, що набули статусу військово-цивільних адміністрацій, не потребують внесення змін до відомостей про юридичну особу, що містяться в Єдиному державному реєстрі юридичних осіб, фізичних осіб - підприємців та громадських формувань. В офіційній назві цих органів може застосовуватися поряд з назвою відповідно до Єдиного державного реєстру юридичних осіб, фізичних осіб - підприємців та громадських формувань додаткова назва "військово-цивільна адміністрація", що вказує на їхній тимчасовий статус із додатковими повноваженнями.

7. Зразки печаток, бланків і табличок (вивісок) військово-цивільних адміністрацій затверджуються Кабінетом Міністрів України.»;

статтю 2 викласти в такій редакції:

«Стаття 2. Правова основа діяльності військово-цивільних адміністрацій

1. Військово-цивільні адміністрації у своїй діяльності керуються Конституцією України, цим Законом, законами України «Про державну політику перехідного періоду», «Про особливості державної політики із забезпечення державного суверенітету України на тимчасово окупованих територіях у Донецькій та Луганській областях» та іншим законодавством України.»;

в частині другій статті 3 слова та знаки «населених пунктів утворюються в одному чи декількох населених пунктах (селах, селищах, містах)» замінити словами та знаками «територіальних громад утворюються в територіальних громадах»;

частини четверту-дев'яту статті 3 викласти в такій редакції:

«4. Військово-цивільні адміністрації територіальних громад формуються з військовослужбовців, працівників правоохоронних органів, які відряджаються до них у встановленому законодавством порядку для виконання завдань в інтересах оборони держави та її безпеки із залишенням на військовій службі, службі в правоохоронних органах без виключення зі списків особового складу, а також працівників, які уклали з Об'єднаним оперативним штабом Збройних Сил України трудовий договір.

5. У разі набуття районною, обласною державною адміністрацією статусу відповідної районної, обласної військово-цивільної адміністрації посади державних службовців у таких адміністраціях можуть заміщатися військовослужбовцями, працівниками правоохоронних органів, які відряджаються до них у встановленому законодавством порядку для виконання завдань в інтересах оборони держави та забезпечення її безпеки із залишенням на військовій службі, службі у правоохоронних органах без виключення із списків особового складу.

6. Перелік посад у військово-цивільних адміністраціях територіальних громад, на які призначаються особи з числа військовослужбовців, працівників правоохоронних органів, а також перелік посад, що можуть бути заміщені військовослужбовцями, працівниками правоохоронних органів у районній, обласній військово-цивільній адміністрації, затверджуються Президентом України за поданням Командувача об'єднаних сил.

7. Фінансування діяльності військово-цивільних адміністрацій територіальних громад здійснюється за рахунок коштів відповідних місцевих бюджетів, а районних і обласних військово-цивільних адміністрацій - за рахунок коштів Державного бюджету України та відповідних районних і обласних бюджетів.

8. Структуру і штатний розпис військово-цивільних адміністрацій територіальних громад затверджує за поданням керівника відповідної військово-цивільної адміністрації Командувач об'єднаних сил.

9. Загальне керівництво діяльністю військово-цивільних адміністрацій територіальних громад, районних військово-цивільних адміністрацій здійснюють керівники відповідних обласних військово-цивільних адміністрацій, а у разі якщо відповідні обласні військово-цивільні адміністрації не утворені - Командувач об'єднаних сил. Керівництво діяльністю обласних військово-цивільних адміністрацій у сфері забезпечення громадського порядку і безпеки здійснює Командувач об'єднаних сил.»;

частину одинадцяту статті 3 викласти в такій редакції:

«11. Повноваження військово-цивільних адміністрацій району, області починаються у день набрання чинності актом Президента України про їх утворення і припиняються у день відкриття першої сесії новообраної відповідної ради.

Повноваження військово-цивільних адміністрацій територіальних громад починаються з дня внесення запису про їх державну реєстрацію як юридичних осіб до Єдиного державного реєстру юридичних осіб, фізичних осіб - підприємців та громадських формувань і припиняються у день відкриття першої сесії новообраної відповідної ради.

У разі внесення змін до адміністративно-територіального устрою України, Президент України приймає рішення про перейменування або реорганізацію відповідних військово-цивільних адміністрацій.

Повноваження військово-цивільних адміністрацій також припиняються у випадках, передбачених законами України «Про правовий режим воєнного стану», «Про державну політику перехідного періоду».

Президент України приймає рішення про ліквідацію військово-цивільної адміністрації невідкладно після припинення її повноважень.»;

частину тринадцяту статті 3 викласти в такій редакції:

«13. Призначення заступників керівника військово-цивільної адміністрації територіальної громади та керівників підрозділів такої адміністрації здійснює без конкурсного відбору Командувач об'єднаних сил за поданням керівника відповідної військово-цивільної адміністрації.»;

частину п'ятнадцяту статті 3 вважати частиною чотирнадцятою та викласти в такій редакції:

«14. Парламентський контроль за діяльністю військово-цивільних адміністрацій здійснює Верховна Рада України.»;

в частині першій статті 4 слова «населених пунктів» замінити словами «територіальних громад»;

в пункті 31 частини першої статті 4 слова та знаки «суду, прокуратури, юстиції, служби безпеки, Національної поліції, адвокатури, Національного антикорупційного бюро України і Державної кримінально-виконавчої служби України» замінити словами та знаками «державних органів, у тому числі органів правосуддя та правоохоронних органів»;

пункт 32 частини першої статті 4 викласти в такій редакції:

«32) заслуховування інформації прокурорів та керівників органів поліції про стан законності, боротьби із злочинністю, охорони громадського порядку та результати діяльності;»;

в пункті 34 частини першої статті 4 слова та знаки «виборів органів державної влади, місцевого самоврядування та сільського, селищного, міського голови» замінити словами «загальнодержавних та місцевих виборів»;

частину другу статті 4 викласти в такій редакції:

«2. Військово-цивільні адміністрації територіальних громад здійснюють делеговані повноваження органів виконавчої влади, надані органам місцевого самоврядування відповідно до закону.»;

в пункті 1 частини третьої статті 4 слова та знаки «референдумів та виборів органів державної влади і місцевого самоврядування» замінити словами та знаком «референдумів, загальнодержавних та місцевих виборів»;

в пункті 3 частини третьої статті 4 слова та знаки «міст обласного значення, сіл, селищ, міст районного значення» виключити;

пункт 5 частини третьої статті 4 викласти в такій редакції:

«5) здійснення управління об'єктами спільної власності територіальних громад сіл, селищ, міст, районів у містах, що перебувають в управлінні районних і обласних рад (крім вирішення питань відчуження, у тому числі шляхом приватизації, таких об'єктів, за винятком вирішення питань щодо передачі у державну власність нерухомого майна (будівель, споруд) контрольних пунктів в'їзду-виїзду); призначення і звільнення їхніх керівників;»;

пункт 14 частини третьої статті 4 викласти в такій редакції:

«14) заслуховування інформації прокурорів та керівників органів поліції про стан законності, боротьби зі злочинністю, охорони громадського порядку та результати діяльності;»;

в частині четвертій статті 4 слова та знак «території, що непідконтрольна українській владі» замінити словами «тимчасово окупованих територіях»;

в частині першій статті 5 слова та знаки «Антитерористичним центром при Службі безпеки України, а в разі утворення військово-цивільних адміністрацій для виконання повноважень відповідних органів у районі

здійснення заходів із забезпечення національної безпеки і оборони, відсічі і стримування збройної агресії Російської Федерації у Донецькій та Луганській областях - за погодженням з» виключити;

в пункті 1 частини першої статті 5 слова «визначених документів» замінити словами та знаками «документів, що посвідчують особу»;

частини другу, третю статті 6 вважати частинами першою, другою відповідно;

частину першу статті 6 викласти в такій редакції:

«1. Військово-цивільну адміністрацію територіальної громади очолює керівник, якого призначає на посаду та звільняє з посади керівник відповідної обласної військово-цивільної адміністрації за погодженням з Командувачем об'єднаних сил, а у разі якщо відповідні обласні військово-цивільні адміністрації не утворені - Командувач об'єднаних сил.»;

в пункті 5 частини другої статті 6 слова «об'єднаннями громадян» замінити словами «громадськими об'єднаннями»;

в пункті 10 частини другої статті 6 слова та знаки «військово-цивільних адміністрацій на період до завершення відсічі збройної агресії Російської Федерації, зокрема антитерористичної операції» замінити словами та знаками «військово-цивільної адміністрації»;

42) в Законі України «Про систему іномовлення України» № 856-VIII від 08.12.2015 (Відомості Верховної Ради України, 2016, № 4, ст. 37 із наступними змінами):

в частині другій статті 7 слова та знаки «тимчасово окупованих територіях України, територіях, на яких запроваджено надзвичайний, воєнний стан, а також у районах проведення антитерористичних операцій та у районах» замінити словами та знаками «тимчасово окупованих територіях, територіях, на яких запроваджено надзвичайний, воєнний стан, а також у районі»;

в абзаці другому частини четвертої статті 7 слова та знаки «Донецької та Луганської областей, Автономної Республіки Крим та міста Севастополя, мовлення у» та слова та знаки «Донецької та Луганської областей, Автономної Республіки Крим та міста Севастополя» виключити;

43) пункт 4-1 статті 14 Закону України «Про реформування державних і комунальних друкованих засобів масової інформації» № 917-VIII від 24.12.2015

(Відомості Верховної Ради України, 2016, № 3, ст. 34, 2017, № 26, ст.296, 2018, № 44, ст. 356) викласти в такій редакції:

«4-1. На час конфліктного періоду, визначеного Законом України «Про державну політику перехідного періоду», право на створення друкованого засобу масової інформації за рахунок коштів державного бюджету має Міністерство оборони України.

Протягом шести місяців після закінчення конфліктного періоду, визначеного Законом України «Про державну політику перехідного періоду», друкований засіб масової інформації, заснований Міністерством оборони України на час проведення антитерористичної операції, підлягає реформуванню відповідно до цього Закону.»;

44) в пункті «д» частини другої статті 11 Закону України «Про забезпечення масштабної експансії експорту товарів (робіт, послуг) українського походження шляхом страхування, гарантування та здешевлення кредитування експорту» № 1792-VIII від 20.12.2016 (Відомості Верховної Ради України, 2017, № 4, ст. 43 із наступними змінами) слова та знаки «країни, визнаної державою-окупантом згідно із законом України та/або визнаної державою-агресором по відношенню до України згідно із законодавством» замінити словами та знаком «держави-агресора»;

45) в пункті десятому частини третьої статті 5 Закону України «Про ринок електричної енергії» № 2019-VIII від 13.04.2017 (Відомості Верховної Ради України, 2017, № 27-28, ст. 312 із наступними змінами) слова «окуповану територію» замінити словами «окуповані території», а слова «окупованій території України» замінити словами «окупованих територіях»;

46) пункт 3 розділу IV Закону України «Про Конституційний Суд України» № 2136-VIII від 13.07.2017 (Відомості Верховної Ради України, 2017, № 35, ст. 376 із наступними змінами) виключити;

47) в Законі України «Про освіту» № 2145-VIII від 05.09.2017 (Відомості Верховної Ради України, 2017, № 38-39, ст. 380 із наступними змінами):

частину третю статті 22 викласти в такій редакції:

«3. Заклад освіти залежно від засновника може діяти як державний, комунальний, приватний чи корпоративний.

Засновником (співзасновником) приватного чи корпоративного закладу освіти не може бути:

1) громадянин держави-агресора;

2) юридична особа:

zareєстрована на території держави-агресора;

з іноземними інвестиціями держави-агресора;

кінцевий бенефіціарний власник (контролер) якої є резидентом держави-агресора.»;

частину п'яту статті 43 викласти в такій редакції:

«5. Ліцензія на провадження освітньої діяльності не може бути видана, а видана ліцензія підлягає анулюванню у разі, якщо засновником (співзасновником) приватного чи корпоративного закладу освіти є:

1) громадянин держави-агресора;

2) юридична особа:

zareєстрована на території держави-агресора;

з іноземними інвестиціями держави-агресора;

кінцевий бенефіціарний власник (контролер) якої є резидентом держави-агресора.»;

частину другу статті 79 викласти в такій редакції:

«2. Суб'єкти освітньої діяльності не можуть фінансуватися за рахунок коштів:

1) громадянина держави-агресора;

2) юридичної особи:

яка zareєстрована на території держави-агресора;

з іноземними інвестиціями держави-агресора;

кінцевий бенефіціарний власник (контролер) якої є резидентом держави-агресора.»;

48) в пункті 23 частини другої статті 8 Закону України «Про основні засади забезпечення кібербезпеки України» № 2163-VIII від 05.10.2017 (Відомості Верховної Ради України, 2017, № 45, ст. 403 із наступними змінами)

слова та знаки «держави, визнаної Верховною Радою України державою-агресором,» замінити словами і знаком «держави-агресора»;

49) в Законі України «Про особливості державної політики із забезпечення державного суверенітету України на тимчасово окупованих територіях у Донецькій та Луганській областях» № 2268-VIII від 18.01.2018 (Відомості Верховної Ради України, 2018, № 10, ст. 54 із наступними змінами):

в преамбулі слова та знаки «враховуючи те, що особливості правового режиму на території Автономної Республіки Крим та міста Севастополя визначаються Законом України "Про забезпечення прав і свобод громадян та правовий режим на тимчасово окупованій території України"» замінити словами «враховуючи те, що особливості правового режиму на тимчасово окупованих територіях визначаються Законом України "Про державну політику перехідного періоду"»;

статті 1, 2 виключити;

пункти 2, 5 частини першої статті 5 виключити, у зв'язку з чим пункти 3, 4 вважати відповідно пунктами 2, 3;

статтю 6 виключити;

частину першу статті 7 виключити, у зв'язку з чим частини другу, третю вважати відповідно частинами першою, другою;

частини першу, третю статті 12 виключити, у зв'язку з чим частини другу, четверту-шосту вважати відповідно частинами першою-четвертою;

50) пункти 5-8 частини другої статті 8 Закону України «Про приватизацію державного і комунального майна» № 2269-VIII від 18.01.2018 (Відомості Верховної Ради України, 2018, № 12, ст. 68 із наступними змінами) викласти в такій редакції:

«5) покупці, які зареєстровані в офшорних зонах (згідно з переліком, визначеним Кабінетом Міністрів України) з непрозорою структурою власності (бенефіціарні власники яких не розкриті на 100 відсотків);

6) держава-агресор, а також юридичні особи, в яких вона має участь, і особи, які перебувають під контролем таких юридичних осіб;

7) юридичні особи, бенефіціарні власники 10 і більше відсотків акцій (часток) яких є резидентами держави-агресора. Зазначене положення не

застосовується до юридичних осіб, акції яких допущені до торгівлі іноземними фондовими біржами за переліком Кабінету Міністрів України, крім юридичних осіб, які є резидентами держави-агресора;

8) фізичні особи - громадяни та/або резиденти держави-агресора;»;

51) у Законі України «Про національну безпеку України» № 2469-VIII від 21.06.2018 (Відомості Верховної Ради України, 2018, № 31, ст. 241 із наступними змінами):

частину другу статті 12 після слів та знаку «центральный орган виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну військово-промислову політику» доповнити словами та знаками «, центральный орган виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику з питань реінтеграції тимчасово окупованих територій»;

доповнити Закон новою статтею 23-1 такого змісту:

«Стаття 23-1. Центральний орган виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику з питань реінтеграції тимчасово окупованих територій

1. Центральний орган виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну з питань реінтеграції тимчасово окупованих територій разом з іншими органами сектору безпеки і оборони здійснює на деокупованих територіях заходи із забезпечення дії Конституції та законів України, забезпечення безпеки і нормалізації життєдіяльності населення, правопорядку, реалізацію державної політики перехідного періоду, координує здійснення заходів, спрямованих на відновлення функціонування органів державної влади на деокупованих територіях.

2. Головним завданням державної політики з питань реінтеграції тимчасово окупованих територій є діяльність, спрямована на відновлення територіальної цілісності України в межах міжнародно визнаного державного кордону та забезпечення державного суверенітету України на тимчасово окупованих територіях, подолання наслідків збройної агресії Російської Федерації, реінтеграція деокупованих територій, відновлення на них конституційного ладу України та розбудова сталого миру.»;

52) частину третю статті 28 Закону України «Про протимінну діяльність в Україні» № 2642-VIII від 06.12.2018 (Відомості Верховної Ради України, 2019, № 6, ст. 39 із наступними змінами) викласти в такій редакції:

«3. Не можуть набувати статусу оператора протимінної діяльності підприємства, установи чи організації, розташовані на території офшорних зон або зареєстровані на території держави-агресора або держав, стосовно яких діють спеціальні економічні та інші обмежувальні заходи (санкції), прийняті на національному або міжнародному рівні, або бенефіціарними власниками 10 і більше відсотків акцій (часток) яких є резиденти держави-агресора.»;

53) в Законі України «Про концесію» № 155-IX від 03.10.2019 (Відомості Верховної Ради України, 2019, № 48, ст. 325, 2020, № 4, ст. 25):

в частині сьомій статті 7 слова та знаки «держави, визнаної Верховною Радою України державою-агресором,» замінити словами та знаком «держави-агресора»;

в пункті 5 частини четвертої статті 12 слова та знаки «резидент держави, визнаної Верховною Радою України державою-агресором, чи держава, визнана Верховною Радою України державою-агресором» замінити словами та знаками «держави-агресор чи її резидент (резиденти)»;

в пункті 8 частини четвертої статті 12 слова та знаки «державі, визнаній Верховною Радою України державою-агресором» замінити словами та знаком «держави-агресорі»;

54) підпункт 3 пункту 3 розділу X Закону України «Про повну загальну середню освіту» № 463-IX від 16.01.2020 (Відомості Верховної Ради України, 2020, № 31, ст. 226, 2020, № 48, ст. 431) викласти в такій редакції:

«3) особи, місцем проживання яких є тимчасово окуповані території України, населені пункти на лінії розмежування, мають право пройти державну підсумкову атестацію та отримати документ про повну загальну середню освіту в порядку, встановленому відповідно до Закону України «Про державну політику перехідного періоду»»;

55) в Законі України «Про заходи, спрямовані на погашення заборгованості, що утворилася на оптовому ринку електричної енергії» №719-IX від 17.06.2020 (Відомості Верховної Ради України, 2020, № 47, ст. 407):

в частині другій статті 1 слова «Про особливості державної політики із забезпечення державного суверенітету України на тимчасово окупованих територіях у Донецькій та Луганській областях» замінити словами «Про державну політику перехідного періоду»;

в частині четвертій статті 4 слова та знаки «окупованій території України (сухопутна територія Автономної Республіки Крим та міста Севастополя), та заборгованості ВАТ "Луганськoblenerго"» замінити словами «окупованих територіях»;

56) в Законі України «Про державне регулювання діяльності щодо організації та проведення азартних ігор» № 768-IX від 14.07.2020:

в пункті 4 частини першої статті 14 слова та знаки «держави, визнаної згідно із законом державою-окупантом та/або визнаної державою-агресором по відношенню до України» замінити словами та знаками «або резидентами держави-агресора»;

в пункті 6 частини першої статті 14 слова та знаки «іноземної держави, визнаної згідно із законом державою-окупантом та/або державою-агресором по відношенню до України,» замінити словами та знаком «держави-агресора»;

пункт 7 частини першої статті 14 виключити, у зв'язку з чим пункти 8-11 вважати відповідно пунктами 7-10

в пункті 7 частини першої статті 14 слова та знаки «іноземної держави, визнаної згідно із законом державою-окупантом та/або державою-агресором по відношенню до України» замінити словами та знаками «держави-агресора»;

в пункті 8 частини першої статті 14 слова та знаки «, держави, визнаної згідно із законом державою-окупантом та/або державою-агресором по відношенню до України» виключити;

пункт 9 частини першої статті 14 перед словами «не має» доповнити словом «яка»;

57) в пункті третьому частини другої Закону України «Про розвідку» № 912-IX від 17.09.2020 слова та знаки «(підданство) іноземної держави, яка визнана відповідно до чинного законодавства державою-агресором,» замінити словами «держави-агресора»;

58) в пункті 154 Переліку документів дозвільного характеру у сфері господарської діяльності, затвердженого Законом України «Про Перелік документів дозвільного характеру у сфері господарської діяльності» № 3392-VI від 19.05.2011 (Відомості Верховної Ради України, 2011, № 47, ст. 532 із наступними змінами), слова «окупованої території України» замінити словами «окупованих територій».

7. Скасувати рішення Верховної Ради України від 16 вересня 2014 року про прийняття Закону України «Про недопущення переслідування та покарання осіб – учасників подій на території Донецької та Луганської областей».

8. Встановити, що гарантії, встановлені Законом України «Про тимчасові заходи на період проведення антитерористичної операції» застосовуються з моменту завершення антитерористичної операції відповідно до Указу Президента України від 30 квітня 2018 року № 116/2018 «Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 30 квітня 2018 року "Про широкомасштабну антитерористичну операцію в Донецькій та Луганській областях"» до дня набрання чинності цим Законом.

9. Запропонувати Президентові України реорганізувати військово-цивільні адміністрації населених пунктів у військово-цивільні адміністрації територіальних громад з урахуванням змін, внесених до Закону України «Про військово-цивільні адміністрації» цим Законом, а також реорганізації або ліквідації районних військово-цивільних адміністрацій у зв'язку з утворенням (ліквідацією) районів.

10. Кабінету Міністрів України:

1) внести на розгляд парламенту проєкт заяви Верховної Ради України про відступ України від окремих зобов'язань, визначених Міжнародним пактом про громадянські і політичні права та Конвенцією про захист прав людини і основоположних свобод, з урахуванням цього Закону;

2) привести свої нормативно-правові акти у відповідність із цим Законом;

3) прийняти нормативно-правові акти на виконання цього Закону;

4) забезпечити приведення міністерствами та іншими центральними органами виконавчої влади їх нормативно-правових актів у відповідність із цим Законом.

11. Службі безпеки України забезпечити створення відкритого реєстру інформації про органи, організації, підприємства та установи окупаційних сил, окупаційних адміністрацій Російської Федерації, а також їхніх керівників і посадових осіб.

Голова Верховної Ради
України